

Redactie

Mw. M.M. van der Burg, eindredacteur	mmvanderburg@hotmail.com	030-2520750	06-22987711
Mw. J.W. Kersten	j.w.kersten1@gmail.com	06- 22522475	
G.J.W. van Oven	vanoven@casema.nl	071-8890451	06-19213628
Mw. M.M. Versnel-Schmitz	mversnel@inter.nl.net	30-2315015	
Mw. J.M. de Vries	Monique@devries.to	070-3520749	

Redigeerwerk: R.H. van der Heide r.vdheide@tweedekamer.nl 070-3185681

Commissie rechtspositie

G.J.P. van Otterloo, voorzitter	gjpvo@xs4all.nl	070-3232640	
O. Scheltema-de Nie	o.scheltema@online.nl	070-3551569	
P.J. Biesheuvel	pj.biesheuvel@12move.nl	070-3455975	
L.M. de Beer	pol.de.beer@hetnet.nl	010-4742343	

Bestuur

J.D. Blaauw, voorzitter	j.blaauw41@kpnplanet.nl	0252-348717	06-57540575
A. de Jong, penningmeester	ariedejong@hetnet.nl	071-5212318	06-47381662
Mw. M.D.T.M. de Jong, internationaal secretaris	mechtild@mdejong.nl	015-2121346	
Mw. S. de Jong, vicevoorzitter	sij.brigje@home.nl	0594-512178	
M. Smits, secretaris	riessmits@planet.nl	070-3648256	06-51327769
Mw. M. Sterk	miekesterk@hetnet.nl	020-6761139	06-29544548
W.A.F. Wilbers	w.wilbers1@kpnplanet.nl	071-5615938	

Ambtelijke ondersteuning

R.H. van der Heide	r.vdheide@tweedekamer.nl	070-3185681	
M. Mieras	verenigingoudleden@tweedekamer.nl		070-3183240

Druk: Reprografische afdeling Tweede Kamer

Vormgeving: Dienst Communicatie, Henk van der Velden

Fotografie: Guus Koop, Ad Lansink, Mieke van der Burg en Hans Kouwenhoven

Verenigingsadres/ledenadministratie

Vereniging van Oud-Parlementariërs, t.a.v. Reinder van der Heide
Postbus 20018, 2500 EA 's-GRAVENHAGE

Gironummer van de vereniging:
253063 t.n.v. de Vereniging van Oud-Parlementariërs, Den Haag

Beveiligingsdienst

secretariaatbeveiligingsdienst@tweedekamer.nl 070-3182146
of 3182153

Najaarsvergadering VOP in teken 200 jaar Koninkrijk der Nederlanden

NESTOR

INHOUDSOPGAVE

- 3 Van de redactie
- 4 Tweehonderd jaar Koninkrijk
Interview met Ank Bijleveld-Schouten, voorzitter van het Nationaal Comité 200 jaar Koninkrijk, en Martin van Haeften, medewerker van het projectbureau
- door Joke Kersten
- 7 Interview met Hubert Fermina - door Machteld Versnel-Schmitz
- 11 Oud en nieuw - Column door Ad Lansink
- 12 Eerste burger in Boerenpartij zoekt collega's uit de 'opstand der braven'
Interview met Nico Verlaan - door Will. J. Verkerk
- 18 Leven na het parlement - door Mieke van der Burg
Aan het woord: Adri Duivesteijn, was Tweede Kamerlid en nu lid van de Eerste Kamer
- 21 Boekbesprekingen
 - 'De Nederlandse monarchie' van Jaco Alberts - door Mieke van der Burg
 - 'De Turken komen eraan. Alles wat iedereen over Turkije moet weten' van Joost Lagendijk & Nevin Sungur - door Gerritjan van Oven
- 26 Feuilleton Statenpassage, aflevering IX. Jan Jakob Lodewijk ten Kate, dichter-dominee in het Statenpassagegezelschap - Reinder van der Heide
- 33 Van het bestuur
 - Najaarsvergadering VOP in het teken van 200 jaar Koninkrijk der Nederlanden
 - Agenda Najaarsvergadering VOP op 8 oktober 2013
 - Jaarverslag VOP 2012
 - Jaarverslag internationaal
 - Financieel Jaarverslag VOP 2012 en Resultatenrekening 2012
 - Verklaring Kascommissie VOP
 - Begroting VOP 2014
- 47 Verslag bijeenkomst Bureau FP-AP in Andorra e.v. - door Mechtild de Jong
- 48 Overleden

Omslagfoto:

Z.K.H. Willem Frederik Prins van Oranje-Nassau ingehuldigd als Soeverein Vorst in de Nieuwe Kerk te Amsterdam op 30 maart 1814. De vorst legt, staande tussen zijn twee zoons, de eed af op de Grondwet die daags daarvoor was aangenomen in de 'Groote Vergadering der Notabelen'. Links op de kansel de predikant Petrus Haack, op de voorgrond de notabele toeschouwers. Ingekleurde prent (proefdruk) door Noach van der Meer naar C. van Waardt, uitgegeven door F. Numan (ca. 1814); bij de Tweede Kamer in bruikleen van de Familie-Stichting Van der Goes van Naters.

Van de redactie

Vanaf eind dit jaar viert Nederland dat het 200 jaar een koninkrijk is. Dat feit was voor ons een goede reden om er in dit nummer van Nestor ruim aandacht aan te besteden.

Terugkijkend naar de hernieuwde onafhankelijkheid – na de overheersing en deels inlijving door Frankrijk – stond '1813' symbool voor een nieuw begin, dat 50 jaar later in 1863 werd uitgebeeld in het mooie Plein 1813 in Den Haag. Dat jaar – hoewel dat strikt genomen niet helemaal klopt – wordt beschouwd als het begin van het Koninkrijk, maar ook het begin van de grondwet met de grondrechten, en de parlementaire democratie. Deze resulteerden in de loop van de tijd in een volwassen democratische rechtsstaat. Aan die verworvenheden wordt in dit herdenkingsjaar veel aandacht besteed.

Ank Bijleveld en Martin van Haften, respectievelijk voorzitter van het Nationaal Comité 200 jaar Koninkrijk, en medewerker van het Projectbureau, laten ons in een gesprek met Joke Kersten weten welke activiteiten er zoal in voorbereiding zijn. Hubert Fermina geeft in een interview met Machteld Versnel-Schmitz vanuit zijn Antilliaanse achtergrond zijn visie op het Koninkrijk en op de slavernij die Nederland pas zo'n 50 jaar later heeft afgeschaft. 'Oud en nieuw', dat is het thema waaraan Ad Lansink in zijn column aandacht besteedt.

In onze parlementaire democratie hebben minderheden een stem. Politieke partijen, hoe klein ook, kunnen een kanaal vormen om onvrede te uiten. De Boerenpartij was in de jaren '70 zo'n partij die veel stof deed opwaaien. Will Verkerk laat een kleurrijk beeld zien van deze partij in een interview met de eerste 'burger' in deze boerenpartij, Nico Verlaan.

Adri Duivesteyn heeft, als republikein in hart en nieren, niets met het Koninkrijk en het instituut Koningshuis, maar hij heeft wel veel respect voor de wijze waarop prinses Beatrix haar rol als koningin gestalte heeft gegeven. In de rubriek "Leven na het parlement" van Mieke van der Burg maakt hij al reflecterend op zijn werkzame leven duidelijk welke rollen hij heeft gehad als wethouder in Den Haag en Almere en als lid van de Tweede en – sinds februari 2013 – van de Eerste Kamer.

Jaco Alberts behandelt in zijn onlangs uitgekomen boek 'De Nederlandse monarchie' deze 200 jaar monarchie aan de hand van spraakmakende kwesties waarbij de vorsten betrokken waren. Mieke van der Burg wijdt aan dit boek een korte bespreking.

Hoe een land anders omgaat met democratie blijkt wel uit de bespreking door Gerritjan van Oven van het boek van Joost Lagendijk (oud-Euro-parlementariër) en zijn vrouw Nevin Sungur: De Turken komen eraan. Alles wat iedereen over Turkije moet weten. Een must voor iedereen die geïnteresseerd is in Turkije en meer van het land wil begrijpen.

In de feuilletonaflevering over de Statenpassage verkent Reinder van der Heide de bijzondere wegen van het toeval door aandacht te besteden aan dichter-dominee J. J. L. ten Kate en zijn omgeving.

Tenslotte vormen de agenda en de gebruikelijke stukken voor de Algemene Ledenvergadering van de VOP in het najaar het sluitstuk van deze Nestor. Coos Huijsen zal een inleiding houden over – hoe kan het ook anders – 200 jaar Koninkrijk.

"Het zou mooi zijn als alle deelnemers na het middagprogramma in Nieuwspoor een glas Oranjabitter gaan gebruiken!", zo eindigt Ries Smits, secretaris van het bestuur, zijn oproep aan alle leden om op 8 oktober naar de Najaarsbijeenkomst te komen.

Tweehonderd jaar Koninkrijk

Joke Kersten

De basis voor het Koninkrijk in zijn huidige vorm is gelegd in de periode 1813 tot en met 1815. Op 30 november 1813 landde Willem Frederik Prins van Oranje-Nassau met 5000 man op de Scheveningse kust. Vier maanden na zijn aankomst in Nederland werd hij in Amsterdam ingehuldigd als Soeverein Vorst der Verenigde Nederlanden. Dezelfde dag werd een nieuwe Grondwet aangenomen, gebaseerd op de "Schets eener Constitutie" van Gijsbert Karel van Hogendorp. Het ontstaan van het nieuwe koninkrijk was vooral het werk van Van Hogendorp, Van der Duijn van Maasdam en Van Limburg Stirum. Zij vormden het Voorlopige Bewind na het vertrek van de Fransen. Prins Willem Frederik kwam op hun uitnodiging naar Den Haag om de "hooge regering" op zich te nemen. In 1815 werden tijdens het Congres van Wenen door Pruisen, Oostenrijk, Rusland en Engeland de grenzen van het Verenigd Koninkrijk der Nederlanden vastgelegd.

Daarom vieren we dit jubileum van 2013 tot 2015.

Een gesprek met de voorzitter van het Nationaal Comité 200 jaar Koninkrijk, Ank Bijleveld-Schouten en met Martin van Haeften van het projectbureau 200 jaar Koninkrijk.

Met Ank Bijleveld-Schouten en Martin van Haeften loop ik door het programma. Er gebeurt heel erg veel in de periode van 30 november 2013 tot 26 september 2015. Naast officiële bijeenkomsten zijn er op vele plaatsen diverse activiteiten.

Verworvenheden en veelkleurigheid centraal

In ons gesprek beperken wij ons tot de zes officiële activiteiten die plaatsvinden in 2013, 2014 en 2015. Alle bijeenkomsten en activiteiten zijn gericht op de verworvenheden van 200 jaar Koninkrijk:

- Persoonlijke rechten en vrijheden
- Bestuurlijke stabiliteit in een moderne rechtsstaat
- Internationale oriëntatie
- Ruimte voor actief burgerschap
- Eenheid in verscheidenheid

Het programma gaat uit van de veelkleurigheid van onze samenleving.

Start in Scheveningen

De start van de viering op 30 november 2013 vindt plaats in Scheveningen waar Huub Stapel de landing van de Prins van Oranje naspeelt. In de middag volgt een officiële bijeenkomst in de Ridderzaal. De dag wordt afgesloten met een feestelijk programma van het jaarlijkse Koninkrijksconcert met een artiestengala in het Circustheater.

De tweede bijeenkomst op 29 maart 2014 vindt plaats in Den Haag en staat in het teken van grondrechten, democratisch bestuur en rechtsstaat. Het Haags Grondwetpad staat op die dag centraal. Iedereen kan deze boeiende route door Den Haag volgen.

(Info bij ProDemos - Huis voor democratie en rechtsstaat (tel: 070 - 757 02 00; Email: bezoekerscentrum@prodemos.nl; zie ook: <http://www.grondwetpad.nl>).

Daarnaast organiseert het Nationaal Comité een serie voorstellingen waarin een historisch grondwetdebat wordt nagespeeld. Speciale aandacht gaat uit naar het vrouwenkiesrecht.

Tijdens de derde bijeenkomst van 19 tot en met 25 mei 2014 is de aandacht gericht op het Caribische deel van ons Koninkrijk met o.a. jeugddebatedstrijden op Sint Maarten.

De vierde bijeenkomst op 30 augustus 2014 heeft een internationale oriëntatie onder de titel: 'Nederland in de Wereld en in Europa'. Deze viering vindt plaats in Maastricht tijdens het culinaire festival Preuvenemint op het Vrijthof.

De vijfde bijeenkomst vindt plaats in Zwolle op 18 april 2015 en staat in het teken van actief burgerschap. Verenigingen en vrijwilligers staan centraal.

De laatste bijeenkomst heeft als titel meegekregen: 'Eenheid in Verscheidenheid'. In Amsterdam vindt op 26 september 2015 de afsluiting van de viering 200 jaar Koninkrijk plaats. Hoe het programma er precies uit zal zien, is nog niet bekend.

Ook activiteiten samen met andere organisaties

Naast dit formele programma organiseert het Nationaal Comité samen met de andere overheden, bedrijven en organisaties een aantal activiteiten. Het gaat om de volgende zaken:

1. De componist Carl Wittrock is de opdracht verleend om een muziekstuk te componeren dat uitgevoerd kan worden door symfonieorkesten, harmonieën, fanfares, brassbands, carillons etc. Zelfs voor draaiorgels wordt er een boek ontwikkeld. Een selectie van deze uitvoeringen zal ook te zien zijn op een door het Nationaal Comité te openen YouTube-kanaal. Op 30 november wordt deze compositie voor het eerst ten gehore gebracht.
2. Samen met ProDemos worden er lesbrieven en lespakketten ontwikkeld voor het basisonderwijs, VMBO, HAVO en VWO. Daarnaast wordt er een schooltelevisieprogramma uitgezonden.
3. Op 30 november vindt in de Ridderzaal de presentatie plaats van de historische bundel: 'Een nieuwe staat, het begin van het Koninkrijk der Nederlanden'. Het beschrijft de eerste 50 jaar van het Koninkrijk. Hieraan werken 23 historici mee.
4. In samenwerking met de gemeenten worden mozaïeken ontwikkeld over 200 jaar Koninkrijk als uiting van burgerparticipatie. Mensen ontwerpen en maken met elkaar zo'n mozaïek, bijvoorbeeld in de vorm van een bank.
5. Er is een foto-expositie ontwikkeld over 200 jaar Koninkrijk die als reizend programma provincies gaat aandoen.

6. Nederlandse bedrijven wordt gevraagd in enigerlei vorm aan te haken bij de viering. Dit onderdeel is nog volop in ontwikkeling.

Het Nationaal Comité 200 jaar Koninkrijk bestaat uit negen personen uit diverse geledingen van de maatschappij: van bedrijfsleven, wetenschap, media, cultuur tot sport. Speciale aandacht wordt besteed aan 'bewustwording van het Nederlands democratisch bestel, kennis van de rechtsstaat en de Grondwet'. Daarnaast wil het comité de saamhorigheid in Nederland bevorderen. Het comité bestaat uit de volgende leden:

Ank Bijleveld, Albert Verlinde, Bercan Günel, Erben Wennemars, Henk te Velde, Herman Tjeenk Willink, Jozias van Aartsen, Rein Willems en Tania Kross.

Interview met Hubert Fermina

Machteld Versnel-Schmitz

Als D66-er de eerste Antilliaan in de Tweede Kamer (1994-1998). Geboren in Willemstad op 9 mei 1948.

Machteld Versnel-Schmitz interviewt Hubert Fermina

200 jaar Koninkrijk

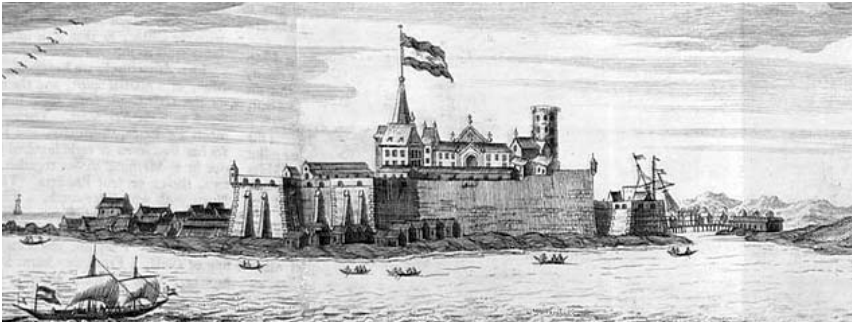
Vanaf november 2013 wordt 200 jaar Koninkrijk herdacht. Dat wordt niet beperkt tot het Europese deel. Het was heel verhelderend om aan de keukentafel te praten met een nazaat van ons slavenverleden, om daarover iets te weten te komen, want eigenlijk hebben we het daar nooit over. Hubert Fermina, een oud-collega uit de Tweede Kamer, is zo iemand.

Hubert is een paar keer naar Ghana geweest op zoek naar zijn 'roots'. Hij is daarbij tot de overtuiging gekomen dat hij afstamde van de Ashanti-stam, mede gezien zijn stevige bouw. De blanken waren overigens niet de enigen die in slaven handelden, maar ook de Ashanti-stam zelf. Dezen deden dat al veel langer.

Hubert is ook bestuurslid van NINSEE, het bekende Nederlands Instituut Slavernij Verleden. De NINSEE was vroeger goed gesubsidieerd, maar is nu door bezuinigingen bijna weg, een actie van onze overheid die ik ten zeerste betreurt.

De WIC

Al in 1634 veroverden de Nederlanders (West-Indische Compagnie) Curaçao en Bonaire. Dat was in feite de start van de slavenhandel in het Caraïbisch gebied. Het sloot aan bij de gevestigde praktijk in Ghana en Zambia (noordelijk deel van Afrika) waar diverse stammen hun gevangenen o. a. aan blanken verkochten. Die werden dan via Fort Elmina aan de westkust van Ghana op schepen vervoerd naar het Caraïbisch gebied, Suriname en de Antillen.

De Nederlandse vlag wappert boven Fort Elmina

De gevangen slaven wisten overigens niet eens dat ze op een schip terecht waren gekomen! In het fort was een deur waarop een teken 'way of no return' geschreven stond. Daarachter lag het schip! Nog niet zo lang geleden is dat fort opgeknapt met Nederlandse hulp en het is nog steeds hét symbool voor die slavenhandel.

Maatschappelijke en politieke carrière

In Huberts jeugd was Nederland het "Land van de toekomst". Als je je verder wilde ontwikkelen dan moest je daar naartoe, naar 'het land van melk en honing'.

*De eenrichtingsdeur
in Fort Elmina*

Daartoe is hij eerst op Curaçao door de paters van een kloosterorde opgevoed en opgeleid op het 'Klein-Seminarie' (inclusief de middelbare school) met de bedoeling dat hij daarna het 'Groot-Seminarie' in Nederland zou gaan volgen. Eenmaal in Nederland (9 mei 1969 op Schiphol aangekomen) werd hij opgevangen door de 'Broeders van Dongen', die in Heiloo een psychiatrische inrichting 'St. Willibrord' hadden. Daar heeft Hubert toen een opleiding gevolgd, alvorens hij eventueel naar het Groot-Seminarie zou gaan. Dat is uiteindelijk niet gebeurd. Dat perspectief is wel een tijdje gebleven, omdat Hubert zijn moeder niet wilde teleurstellen, want zij wilde graag dat Hubert de

'Eerste zwarte bisschop van Curaçao' zou worden. Hubert werd dus 'psychiatrisch verpleegkundige' en vandaaruit volgde hij op het HBO allerlei soorten opleiding op maatschappelijk, sociaal en psychiatrisch gebied.

Hij werd hoofd bij het Bartiméus (instituut voor dubbel gehandicapten) in Doorn, daarna hield hij zich bezig met moeilijk opvoedbare jongens op de Berg in Amersfoort. Hij bleef zich ontwikkelen en daartoe was hij bereid steeds weer naar nieuwe plekken te gaan. Zo werkte hij in Lelystad in een gezondheidscentrum toen Lelystad nog 'Openbaar Lichaam' heette en nog geen 8000 inwoners telde. Daar leerde hij de eerste burgemeester, Hans Gruyters, kennen die hem wist te enthousiasmeren voor D66. Vandaar zijn lidmaatschap van de gemeenteraad in Lelystad (1974-1981). Vervolgens werd hij Hoofd Bedrijfsmaatschappelijk werk in Dordrecht en natuurlijk kon hij de politiek niet meer achter zich laten. Hij werd eerst Statenlid in Zuid-Holland (1986-1990) voor D66 en vervolgens wethouder in Dordrecht (1990-1994).

Dit alles werd bekroond door zijn lidmaatschap van de Tweede Kamer (1994-1998), als eerste Antilliaan. Dat laatste heeft hij toen stil gehouden. Na de Tweede Kamer is hij tien jaar directeur geworden van het Landelijk Bureau ter bestrijding van Rassendiscriminatie in Rotterdam, zijn officiële laatste baan.

Huberts favoriete uitspraak is: 'Zolang je het je buurman niet kunt vergeven dat hij anders is dan jij zelf bent, sta je ver van de weg der wijsheid' (Confucius)

Behalve aan zijn banen heeft hij veel aan zijn andere maatschappelijke functies gehad, waarvan hij er nog een aantal heeft, zoals 'Pro Gay' (dat zich ten doel stelt om Amsterdam als homo-hoofdstad te versterken en sociale acceptatie van homoseksualiteit te stimuleren), Raad van Toezicht penitentiaire instellingen te Lelystad, voorzitter kleinschalige projecten ontwikkelingssamenwerking (SOKPO, Stichting Ondersteuning kleinschalige projecten ontwikkelingslanden), voorzitter Raad van Toezicht NINSEE. En ook is hij vaak dagvoorzitter. Zijn agenda is heel vol.

Hoe moet het verder met de Antillen?

Staatkundig en bestuurlijk is de positie van de Antillen altijd wat onduidelijk geweest. Zijn zij een onderdeel van Nederland? Zouden ze dat ook willen? In hoeverre blijft het slavernijverleden een (on)dragelijk juk? In hoeverre zouden ze er gezamenlijk uit kunnen komen, of zou een geforceerde gezamenlijkheid meer problemen opleveren dan oplossen? En in hoeverre zouden in Nederland wonende Antillianen daar een positieve bijdrage aan kunnen leveren? Of zeggen we met Rutte: "Kies zelf maar, als het 'ons' maar geen geld kost!"

Het Fort Elmina

Oud en nieuw

Ad Lansink

Column door Ad Lansink

De woorden zijn bekend, veel gebruikt en nog lang niet versleten. Niet voor niets wordt sinds mensenheugenis met de combinatie Oud en Nieuw – jawel: met hoofdletters – de jaarwisseling aangeduid. Met de woorden oud en nieuw is op zichzelf niets mis. Maar in samenhang met sommige termen krijgen deze alledaagse woorden een bijzondere, soms zelfs bedenkelijke lading. Oude en nieuwe politiek bij voorbeeld: de tegenstelling tussen de tijd van de – tamelijk homogene – meerderheidscoalities en de periode van nu, waar de meerderheid van dan tot dag moet worden bevochten. De tegenstelling ook tussen een behoorlijk draagvlak in of rond het politieke midden aan de ene kant en samengeballd wantrouwen ter linker en rechterzijde van het verzwakte midden, dat een bijna twee eeuwen lang voor een zekere stabiliteit zorgde. Peilingen blijven momentopnamen. Maar de trend is even duidelijk als onheilspellend, juist nu de Tweede Kamer 200 jaar bestaat. De klassieke partijen – of zij nu regeringsverantwoordelijkheid dragen of niet – zijn niet bij machte het tijd van onvrede en onzekerheid te keren. De nieuwe stromingen op de flanken van het politieke spectrum evenmin, ook al trekken zij voldoende aandacht om met stip te stijgen op de hitlijsten van de peilers. Wie wat dieper ingaat op de valse tegenstelling tussen oude en nieuwe politiek, ontdekt andere controverses die waarschijnlijk dieper snijden: het verschil tussen denken en doen op korte en lange termijn, de afstand tussen vorm en inhoud, het gedrag van eendagsvliegen enerzijds en mastodonten anderzijds, het overwicht van emotie en het onderwicht van de ratio. De discussie over oud en nieuw is ook actueel in het domein van de journalistiek. De mannen en vrouwen die al vele decennia – zo niet eeuwen – kranten vorm en vooral inhoud geven, krijgen van de snelle ‘internetbabes’ het etiket van de oude journalistiek opgeplakt. Blogs

en 'social media' zijn de voertuigen van berichten en vooral opinies die iedereen kan besturen, met of zonder een behoorlijke opleiding. Dankzij talkshows, praatzeners en visuele trucs houden mediagenieke opvolgers van die 'oude journalisten' zich nog staande. Maar ook hun jaren lijken geteld, wanneer de tijdgeest ook die nieuwsbronnen opslokt. Of internetkranten een langer leven beschoren is, valt intussen te bezien. Want nieuwe initiatieven als Mootz van Charles Groenhuijsen en De Nieuwe Pers van Jan-Jaap Heij zijn intussen al opgegaan in de websites Welingelichte Kringen en ThePostOnline: vormen van nieuwe journalistiek, die voorlopig het voordeel van de twijfel toekomt. Hoe dan ook: de tegenstelling oude en nieuwe journalistiek is even vals als die in het politieke krachtenveld. De tijdgeest behoeft niet te worden weggepoetst om vast te stellen, dat politiek en journalistiek van grote betekenis blijven voor een dynamische samenleving. Dat is een hele geruststelling in deze periode waarin de Tweede Kamer en het Koninkrijk der Nederlanden twee eeuwen volmaken: 200 jaar oud, en hopelijk nieuw tegelijk.

Nico Verlaan

Will. J. Verkerk

Eerste burger in Boerenpartij, zoekt collega's uit de 'opstand der braven'.

Individuele belangstelling voor en loyaliteit aan het parlementaire bestaan kunnen via ex-Kamerleden een al opgeheven politieke groepering, zo blijkt, ruimschoots overleven. Nico Verlaan (nu 80) werd na zijn Kamerperiode (1967-1971) lid van de VOP. Hij hoefde ook niet na te denken over de vraag of er voor hem nog een leven na de Kamer was. Hij ging gewoon terug in zijn eigen handelsbedrijf. Evenals de overige zes Kamerleden van zijn fractie hun oorspronkelijke vak weer ter hand namen. "Wij waren allen onze eigen ondernemer, ik zat in de hotellerie en had daarna een internationale handelsonderneming. Sinds 1956 handelde ik al in papieren koffiefilters voor koffiezetmachines. Ze gingen wereldwijd, van Finland tot Portugal en alles ertussen. Ik heb ook nog een loonbottelarij voor wijnen gehad (als eigenaar van een b.v., maar geleid door een bottelmeester)."

Nico Verlaan

Zeepkistfunctie

Geboren Amsterdammer Nico Verlaan deed, als kamerverhuurder en hoteleigenaar, al vroeg ervaringen op met gedetailleerde overheidsregels van het bedrijfschap voor de Horeca. En met politieke partijen, als kritisch lid van de VVD. Na de VVD werd hij oprichter en voorzitter van de Liberale Unie. Zijn partij deed in 1963 aan de Kamerverkiezingen mee 'voor een veilig verkeer en 100.100 woningen' maar haalde de streep niet. Toen ging hij opnieuw op zoek naar 'een echte liberale partij, die als hoofddoel zou moeten hebben: bij voortduring onnodige regelgeving

ongedaan maken". "Zelfs als dit een kleine partij zou zijn, was haar zeepkistfunctie al belangrijk: zo'n partij zou ook de burger of de kleine ondernemer te hulp moeten schieten bij bestuurlijke misstanden, vond ik nog steeds".

Beweging van de Vrije Boeren

De beweging van de Vrije Boeren onder leiding van boer Hendrik Koekoek trok zijn aandacht. De boeren voelden zich bedreigd door de benauwende overheidsregulering via publiekrechtelijke bedrijfsorganisaties (PBO's). "De verplichte contributie aan het Landbouwschap (het 'Plunderschap') en alle regels eromheen dreef de boeren tot wanhoop en verzet. Daarbij hielpen zij elkaar zo goed mogelijk. Ik herkende hun problemen en hun vrijheidsdrang uit mijn ervaring met het bedrijfschap Horeca." Het Landbouwschap bestond sinds 1954 (het is in 1999 opgeheven). In 1959 kwamen de Vrije Boeren 574 stemmen tekort voor een Kamerzetel, maar in 1963 maakten zij met drie man hun entree in het parlement. Dat was mede het resultaat van de gebeurtenissen op 5, 6 en 7 maart 1963. Toen werden onder groot misbaar en stevige publiciteit drie boerderijen in het Drentse Hollandse Veld onteigend, door het Landbouwschap ontruimd en in het openbaar verkocht. De drie boeren hadden uit protest niet op tijd de heffingen voor het Landbouwschap betaald. Ze raakten hun bedrijven kwijt en moesten incasso- en procedurekosten betalen. "Het was toen vreselijk koud en de ontruiming was een verschrikkelijk gezicht. Erg was dat de leden van de grote christelijke partijen in het parlement (AR, CHU en KVP) de ontruiming niet konden tegenhouden. De Vrije Boeren kwa-

men dankzij veel kiezers, juist afkomstig uit de drie christelijke partijen, een paar maanden na 'Hollandse Veld' in het parlement. 'Hollandse Veld' was de grootste naoorlogse politieke rel in ons land".

Burger onder boeren

Najaar 1965 zouden de Vrije Boeren (Boerenpartij/BP) in Barneveld een landelijke vergadering houden. "Ik dacht, laat ik daar eens gaan luisteren waar ze voor staan. Ik kwam daar in mijn nette kostuum met overhemd en stropdas in een overvolle zaal met zo'n 250 boeren. Ik ben onopvallend achterin tegen de muur gaan zitten. Er moest een bestuur worden gekozen. Kandidaten schreven hun naam en woonplaats op een schoolbord en lichtten hun kandidatuur mondeling toe. Toen kwam er een schriftelijke stemming en anderhalf uur later was er een bestuur van zeven man met Hendrik Koekoek als voorzitter. Na het applaus voor het bestuur hoorde ik een boer luid tegen Koekoek zeggen: 'Koekoek, wie will'n toch ook een partje voor burgers sien, maar noe kiek ik noar het neije bestuur en dan sie 'k daor gien burger in – da's nie goet'. Koekoek antwoordde: 'Ja moar wie hebb'n geen burgers'. Een grote jonge boer, vijf stoelen van mij vandaan, stond op en zei: 'Hier zit een burger! En wees op mij'. Opeens waren alle ogen op mij gericht en je hoorde iedereen denken: verd..., doar sit een burger. Koekoek, die mij even had staan bekijken, zei plotseling: 'Wil u in het bestuur?' Op zo'n vraag was ik niet voorbereid, maar er flitste door mijn hoofd: wat kan me gebeuren? Ik knikte ja en onder luid applaus was ik het achtste hoofdbestuurslid en de eerste burger in de Boerenpartij".

affiche Boerenpartij

Snelle vlucht naar voren

De Amsterdamse hoteleigenaar uit de Vossiusstraat staat in 1966 nummer vier op de Noord-Hollandse lijst voor de Statenverkiezingen. De Boerenpartij krijgt zeven zetels. Verlaan wordt lijstaanvoerder bij de gemeenteraadsverkiezingen en voorzitter van de afdeling Amsterdam. Er komt in Amsterdam een openbare avond met boer Koekoek als spreker in zaal Frascati, twee dagen voor de raadsverkiezingen van 1966. "Mijn echtgenote Trudy, Koekoek en zijn vrouw, reden in mijn auto met mij aan het stuur

naar Frascati. Op het Rokin parkeerde ik om door een steegje naar de Nes te lopen, waar kortbij Frascati was. Het steegje was afgesloten door drie politieagenten, één met hond. De hele buurt bleek onbereikbaar, behalve via één steeg op het Rokin. Maar daar vond ik een concentratie van agenten en rechercheurs met honden en politie te paard. We konden niet verder, zei een agent, want voor Frascati stond een grote mensenmassa. Maar de voorzitter en de spreker mochten op eigen risico door, met agenten aan onze zij en politie te paard er omheen. Toen we zo vijftig meter hadden afgelegd, zag Koekoek het al: 'Ik ga niet verder', zei hij. Trudy zou daarom het echtpaar Koekoek naar ons hotel terug rijden. Ik zou wel bellen vanuit Frascati. Met veel dringen was ik binnen tien minuten in het gebouw, waar ik onmiddellijk naar de politiecommandant werd gebracht op de eerste etage. Daar zat ook een man aan een groot schakelbord, die zou radioverbinding hebben met alle politieposten."

Politiemacht maar lege zaal

Verlaan mocht mee naar de grote zaal in Frascati. Daar had de politie hele rijen stoelen laten verwijderen vóór het podium. Maar de zaal zelf was leeg. De politiechef nam de Amsterdamse BP-voorzitter mee naar een andere ruimte, die Verlaan uit zijn jaren in de tabakshandel kende als 'de grote monsterzaal'. "Bij binnenkomst viel mijn mond open: daar zaten minstens 60 agenten met elkaar te kaarten en er waren ook rechercheurs met honden. De politiecommandant legde uit, dat deze agenten buiten zicht werden gehouden als reserve om bij problemen een levende afsluiting te kunnen vormen tussen bestuurstafel en het publiek in de zaal. Daarom waren al die stoelen weggehaald. Nog steeds sprakeloos van verbazing liep ik achter de politiecommandant aan, terug naar de grote zaal. Hoe het mogelijk was, weet ik nog steeds niet, maar onze vergaderzaal stond opeens vol rook en er was een verschrikkelijke stank. Hier viel niet meer te vergaderen. Ik heb de vergadering afgelast en de pers te woord gestaan. De volgende dag stonden de kranten vol met afkeuring dat het in Amsterdam voor de Boerenpartij niet mogelijk was geweest om een openbare verkiezingsbijeenkomst te houden". Op verkiezingsdag 1966 behaalde de Boerenpartij een fikse overwinning in heel Nederland. In Amsterdam kreeg de BP vier zetels in de gemeenteraad, Nico Verlaan werd fractievoorzitter.

Kort na de installatie en benoeming in de hoofdstad ontstonden er problemen in de landelijke Boerenpartij en in de BP-fractie in de Amsterdamse raad. Verlaan hield op de diverse fronten het hoofd koel. "Omdat mij als 'boerenleider in het rooie bolwerk Amsterdam' het functioneren onmogelijk was gemaakt, kwam ik in 1967 bij een schriftelijke verkiezing op de

derde plaats van de landelijke BP-kandidatenlijst voor de Tweede Kamer. We behaalden zeven zetels in de Kamer, evenveel als D'66. Daardoor waren er plotseling veertien zetels in de Kamer, die ageerden tegen de verzuilde maatschappij van de gevestigde bestuurspartijen”.

Vader en zoon met Koekoek

“Ik was nogal strijdbaar, had een hekel gekregen aan de VVD en geen boodschap aan de linkse partijen. Excuses aanbieden, zoals tegenwoordig? Dat deden we wel anders! Ik had volgens mijn fractiegenoten ‘gestudeerd’ (mulo B gehaald) en daarom deed ik veel: financiën, economische zaken, volkshuisvesting, Rekenkamer, gebiedsdelen overzee. Ik moest maar zeggen waar we ‘voor’ of ‘tegen’ moesten stemmen. Eén man in de fractie kon niet lezen of schrijven, maar hij is wel bekend geworden van de verkoop van vrije melk! In de fractie had ik een soort vader-zoon relatie met Koekoek. We hadden allebei gevoel voor humor, hij vanwege de humor, ik omdat ik uit Amsterdam kwam. Eén van de eerste zaken in 1967 was de vergunning voor olie- en gasboringen in de Noordzee. Nuyens moest ons standpunt verwoorden, het was zijn maidenspeech. Hij had een groot gezin, was bloementeler met begonia’s of zoiets, had een stentorstem en kon praten als een dominee van de SGP. Maar van dit soort zaken had hij geen kaas gegeten. Nuyens vond dat er goedkoop aardgas en olie voor de kwekerskassen moest komen en had iets technisch gevonden over producten uit aardolie. Iemand had ‘m gezegd dat-ie dat over die producten maar moest voorlezen. Hij werd geïnterrupteerd door een PvdA’er met: ‘meneer de Voorzitter, dit is toch niet ter zake’. Maar Voorzitter mr. Van Thiel gaf ‘m nog tijd. Nuyens ging door met voorlezen, wel dertig moeilijke woorden. Later hebben we ons in de fractiekamer slap gelachen”.

Leergeld... , maar lering?

Na vier jaar Kamerervaring hield Verlaan het voor gezien, maar geïnteresseerd blijft hij. “Ik zie de Boerenpartij als het begin van het politieke verval van de drie grote christelijke partijen. In 1963 hadden ARP, CHU en KVP nog de meerderheid in het parlement: 76 zetels. Sinds 2012 telt het CDA nog dertien zetels. De overheid, het parlement, het politiek gezag en de bestuurspartijen hebben veel leergeld betaald, maar nog onvoldoende lering getrokken uit de verkiezingsuitslagen en uit de ontstane ‘protestpartijen’. De Boerenpartij was een echte protestpartij. Die wilde en kon, ook volgens Koekoek, geen bestuursverantwoordelijkheid dragen. Maar zij wilde ook geen geweld, alleen lijdelijk verzet plegen, laten merken dat je er bént.

Protestpartijen

Protestpartijen zijn in feite geen partijen die geïnteresseerd zijn in het bepalen van het beleid. En, gezien de ervaringen in de afgelopen jaren, gaat het ook niet goed met dergelijke partijen als ze wél willen meeregeren. De geschiedenis van de Vrije Boeren is wel eens 'de opstand der braven' genoemd. Pim Fortuyn (LPF) en Geert Wilders zijn ook leiders van een 'opstand der braven'. De geschiedenis herhaalt zich, maar dit wordt onvoldoende onderkend door de voor het bestuur verantwoordelijke partijen; de protestpartijen nemen in zetelaantal in het parlement toe. Kijk naar PVV, SP, Dierenpartij, 50+. Een derde van de kiezers heeft een bloedhekel gekregen aan politieke partijen die tot dan toe bestuurspartijen waren. Als er geen protestpartijen zouden bestaan, dan bleven die kiezers thuis. Ze zouden eigenlijk naar de stembus moeten worden getrokken met een eigen agenda, waarin alleen misstanden aan de kaak worden gesteld. Maar die protestpartijen zouden zich dan wel moeten verenigen. Dan krijg je een tweedeling in de Kamer, waarbij de bestuurspartijen meer onder druk komen. Kritiek moet serieus worden genomen en misstanden moeten worden opgeheven. Zoals indertijd toen de onvrede breder was gespreid dan onder de boeren alleen, zo is het nu ook: de onvrede zit breder en dieper. Je kunt als protestpartij alleen succes hebben door een aardschok te veroorzaken bij de verkiezingen. Nederland wordt toch wel doorgeregeerd en bestuurd door een kluwen ambtenaren. Het is toch een schijnvertoning: de ambtenaar blijft zitten, maar de politicus wordt weggezonden".

Politiek en ondernemer

Nico Verlaan is alweer acht jaar adviseur voor de Burgervertegenwoordiging voor de Heuvelrug in de gemeenteraad Utrechtse Heuvelrug. Hij was daarvan ook medeoprichter. Hij helpt de commissie Ruimte en de fractie vergadert regelmatig bij hem thuis in Amerongen. Ook is hij actief in de Ondernemersvereniging de Koepel voor Driebergen/Amerongen. Hij werkt aan zijn autobiografie. Een wens van hem: "Ik zou graag op de vergaderingen van de VOP minstens veertien leden van kleine protestpartijen bij elkaar zien komen en ervaringen horen uitwisselen. Dus één derde bij elkaar uit de 'opstand der braven'!

TOEKOMST NA HET PARLEMENT

Mieke van der Burg

Wat doen Parlementariërs nadat zij de Eerste Kamer, Tweede Kamer of het Europees Parlement hebben verlaten?

De werkelijkheid komt niet overeen met het vaak sombere en sarcastische beeld dat journalisten bij tijd en wijle via de media verspreiden over oud-parlementariërs. Daarom oud-Kamerleden aan het woord, die hun levensloop vertellen na het afscheid van de Tweede Kamer.

Adri Duivesteijn

Aan het woord: Adri Duivesteijn

Hij was van 1994 tot 2006 lid van de Tweede Kamer en sinds februari 2013 is hij lid van de Eerste Kamer voor de PvdA.

Met Fortuijn is het politiek klimaat veranderd

Mijn vertrek uit de Tweede Kamer had te maken met het politieke klimaat na de opkomst van Pim Fortuijn. Hij heeft een andere wending aan de politiek gegeven. Onder het fractievoorzitterschap van Melkert was ik vicevoorzitter en nauw betrokken bij de campagne voor de verkiezingen van de Tweede Kamer. Iedereen weet hoe dat is afgelopen. De PvdA stond langs de kant. Het was een politiek klimaat waar inhoudelijke, serieuze discussies werden overvleugeld door platte statements. Voor mij is politiek ook daadwerkelijk iets realiseren en daar was steeds minder ruimte voor.

Zelf inhoud geven aan mijn visie

Het was daarom dat het wethouderschap mij opnieuw aantrok. Toen ik werd gevraagd als wethouder van Almere heb ik daar dan ook positief op gereageerd. Hier kreeg ik immers de grootst mogelijke kans om mijn verhalen in de praktijk waar te maken. Ik kon inhoud geven aan de 'ideale stad'. Geen Vinex-wijken met eenvormige woningbouw gerealiseerd door winstgedreven projectontwikkelaars. Nee, voor mij zouden steden organisch moeten kunnen groeien op initiatieven van de eindgebruikers, van de mensen die zelf hun woning en leefomgeving vorm willen geven. Diversiteit in het wonen en werken, daarvoor moeten burgers veel meer ruimte krijgen. Het bijzondere is dat je op deze wijze zelfs goedkopere woningen kunt bouwen dan de eenvormige huizen die tamelijk liefdeloos worden neergezet door projectontwikkelaars. Wij hebben in Almere bewezen dat het bouwen van een eigen woning ook haalbaar is voor mensen die nu zijn aangewezen zijn op de sociale huursector. Inmiddels bouwen honderden mensen in Almere hun eigen wijk. Ik kijk hierop dan ook met grote voldoening terug.

Op weg naar een zichzelf organiserende samenleving

De intrinsieke waarde van het wonen krijgt op dit moment nauwelijks aandacht, terwijl wonen toch "het eerste en laatste menselijk bestaan" is, zoals Martin Heidegger het ooit noemde. Hoe wonen wij? Op welke manier is ons wonen georganiseerd? Wie is verantwoordelijk voor de creatie en het beheer van onze woon- en leefomgeving? Allemaal existentiële vragen die nog maar zelden worden gesteld.

Vanuit mijn sterke overtuiging dat de samenleving sociale structuren nodig heeft en dat deze structuren mede in het wonen kunnen worden gevonden, heb ik onlangs een essay geschreven "De Wooncoöperatie: op weg naar een zichzelf organiserende samenleving". De kern van dit essay is de oprichting van wooncoöperaties. Feitelijk gaat het om een eigendomsneutraal woonstelsel (huur- én koopwoningen) waar binnen mensen zelf verantwoordelijkheid nemen voor (het behoud van) de eigen woon- en leefomgeving. Op deze wijze ontstaan zichzelf organiserende samenlevingen, van onderop. Een community waar mensen zelf de (leef)regels kunnen stellen. Het vertrouwen in dat vermogen van mensen moet weer terugkomen. Voor de huidige discussie over ons woonstelsel kan deze gedachte een bouwsteen zijn.

'Adri Duivesteijn is weer terug' (kop in Vrij Nederland)

Het discours over de hiervoor genoemde fundamentele zaken is mijn drijfveer om terug te gaan naar de landelijke politiek, de Eerste Kamer.

Niet zozeer om in de directe zin iets concreets te realiseren. Dat heb ik de afgelopen 40 jaar meer dan genoeg gedaan. In het begin als raadslid en vooral als wethouder van Den Haag deed ik dit vanuit mijn drijfveer om achterstanden op te heffen, gedreven door mijn verleden in de Schildersbuurt. In de Tweede Kamer heb ik mij vooral ingezet om wetgeving, wettelijke kaders te realiseren om voorwaarden te scheppen zodat mensen meer invloed op hun eigen wonen krijgen.

In Almere heb ik met name mijn professie, mijn deskundigheid ingezet om vanuit mijn visie woonwijken van onderop op te bouwen, door de bewoners zelf.

Op dit moment – en dat hangt ongetwijfeld samen met mijn leeftijd en andere omstandigheden – ben ik meer reflecterend bezig. Vanuit een leven lang nadenken over wonen en ruimtelijke ordening, heb ik nu behoefte aan het discours over de vraag hoe je meer moraliteit en kwaliteit in de samenleving brengt.

Tegenspel bieden aan de PVV

Een andere drijfveer om mij kandidaat te stellen voor de Eerste Kamer, is het bieden van tegenspel aan de PVV. Ik vind het beschamend dat aan de standpunten en het optreden van de PVV niet tot nauwelijks tegenspel wordt geboden. Veel gevestigde politieke partijen, ook de PvdA, zijn bang om kiezers van zich te vervreemden wanneer zij al te open ingaan tegen de soms wel heel tendentieuze politieke kwalificaties van de PVV. Hoe het wel kan? Alexander Pechtold vormt voor mij daarin een positieve uitzondering. Ik zal dat zeker ook doen.

Het instituut koningshuis begrijp ik niet

Ik was mij er niet echt van bewust dat het Koninkrijk der Nederlanden alweer 200 jaar bestaat. Het instituut koningshuis staat heel ver van mij af. Een instituut dat bemenst wordt door erfopvolging is antidemocratisch. Als een overtuigd democraat ben ik voor een gekozen president. Bij de kroning van Willem-Alexander heb ik dan ook niet de belofte afgelegd. Ik had het daar best moeilijk mee omdat je vreemd genoeg ook last hebt van een loyaliteit naar personen die hun werk goed doen. En als het koningschap al een functie heeft (gehad), dan is dat de persoonlijke invulling die prinses Beatrix inhoudelijk gaf aan het koningschap. Grote bewondering heb ik voor de wijze waarop zij deze functie inhoud heeft gegeven. Maar nogmaals, dan gaat het om de persoon en niet het instituut. De normstellende functie heeft zij op een goede en overtuigende wijze inhoud gegeven, maar dat zou een president evengoed moeten kunnen.

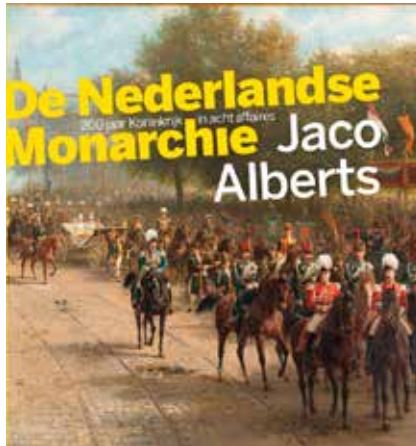
Boekbespreking

Mieke van der Burg

Jaco Alberts.
De Nederlandse monarchie. Veen Media,
april 2013. ISBN:
978-90-857-1374-6

'De Nederlandse monarchie' van Jaco Alberts

De Nederlandse monarchie bestaat dit jaar tweehonderd jaar.

Cruciale kwesties

Journalist en historicus Jaco Alberts belicht in dit boek acht vorsten (inclusief regentes Emma) aan de hand van een belangrijke

kwestie die in zijn/haar regeringsperiode heeft gespeeld en in het geval van Willem-Alexander ervoor (de affaire rond zijn schoonvader Jorge Zorreguieta). Cruciale kwesties, waarin ze gewild of ongewild een hoofdrol speelden. Dan gaat het niet over de Lockheed-affaire, maar over de meer verborgen episodes en de minder bekende Oranje-eigenschappen die bepalend bleken voor een tijdperk. Kwesties die aan de orde komen, zijn onder meer: de Tiendaagse Veldtocht tegen de Belgen (Willem I), Willem III en de afschaffing van de slavernij, de rol van Juliana bij het verlenen van gratie aan oorlogsmisdadigers en het optreden van Beatrix bij de vorming van het Paarse kabinet. Willem III wordt gewoonlijk gezien als afschaffer van de slavernij. In werkelijkheid had hij hier echter weinig mee te maken. Dit werd wel de slaven wijsgemaakt zodat ze het gevoel kregen dat zij dankbaar moesten zijn jegens koning Willem III in plaats van weg te lopen of in opstand te komen. "Politiek opportunisme, want de plantage-economie moest blijven draaien." Zo meldt de schrijver in een interview.

Meer recente kwesties zijn: de rol van koningin Juliana bij het verlenen van gratie aan oorlogsmisdadigers en het optreden van koningin Beatrix bij de vorming van het Paarse kabinet. Beschreven wordt hoe zij met haar persoonlijke tussenkomst in 1994 het eerste naoorlogse kabinet zonder christendemocraten tot stand heeft gebracht.

Privéleven en werk

Het bijzondere van dit boek is, dat het laat zien hoe het privéleven nauw gerelateerd was aan de functie van en het werk als koning(in). Meer dan op dit moment. De politieke rol van de vorsten wordt immers steeds kleiner, maar blijft wel haar invloed houden.

Beeldend en toegankelijk

Het boek komt voort uit een serie artikelen die in het Historisch Nieuwsblad zijn opgenomen in de aanloop naar het tweede eeuwfeest van het koninkrijk. De schrijver voert de lezer op een heel beeldende en toegankelijke wijze door twee bewogen Oranje-eeuwen en doet ons kennismaken met de vorsten en vorstinnen. We lezen over hun persoonlijkheden, de tijdperken waarin ze leefden en de soms verrassende manier waarop ze hun stempel drukten op de loop van de geschiedenis en de status van het Koningshuis.

Historicus / journalist Jaco Alberts (1965) studeerde cum laude af aan de Vrije Universiteit in Amsterdam. Hij begon zijn loopbaan bij Het Financieel Dagblad, werkte als verslaggever Koninklijk Huis voor NRC Handelsblad en is politiek redacteur van Vrij Nederland. Alberts publiceert in het Historisch Nieuwsblad.

Boekbespreking

Gerritjan van Oven

'De Turken komen eraan' van Joost Lagendijk & Nevin Sungur

*Joost Lagendijk
& Nevin Sungur:
De Turken komen
eraan. Alles wat
iedereen over
Turkije moet weten.
Uitgeverij Bert Bak-
ker 2013 (237 blz.).
ISBN 978-90-351-
3397-6*

Oud-Europarlementariër Joost Lagendijk (Groen Links), columnist van het aan de regerende AK-partij verwante dagblad Zaman en zijn Turkse vrouw Nevin Sungur (tv-journaliste en documentairemaakster) schreven dit boek. Geert Mak prijst het boek aan als "het ideale Turkije-boek voor beginners

en gevorderden". Lagendijk en zijn vrouw wonen in Istanbul.

Toetreding tot EU?

Centraal in het boek staat de vraag of de AK-partij van premier Erdogan (in de regering sinds 2002) erin zal slagen het democratiseringsproces in Turkije zover voort te zetten dat de daadwerkelijke toetreding van Turkije tot de Europese Unie (EU) – waarover sinds oktober 2005 wordt onderhandeld – zijn beslag zal kunnen krijgen.

Wat suggereert de titel?

De titel van het boek "De Turken komen er aan" lijkt te suggereren dat toetreding tot de EU binnen afzienbare

tijd verwacht zou mogen worden. Al zou het ook gelezen kunnen worden als een soort angstkreet die het beeld symboliseert dat het christelijke westen eeuwenlang van het islamitische Turkije vervreemd heeft gehouden.

Lagendijk en Sungur behandelen de recente geschiedenis in twee hoofdstukken (resp. over de betekenis van Atatürk en over de moeizame worsteling van de politieke samenleving met het leger sinds de wording van de republiek in 1923). Maar liefst vier generaals-coups hebben in die tijd plaatsgevonden, gerechtvaardigd vanuit de gedachte dat het leger de garant zou zijn van de democratie. De betekenis van de Ottomaanse periode komt slechts heel kort in het inleidend hoofdstuk ter sprake.

Monstercoalitie

Daarna volgt een hoofdstuk over de AKP (Adalet ve Kalkınma Partisi, Turks voor: Partij voor Rechtvaardigheid en Ontwikkeling; officiële acroniem AK Parti, soms AKP), dat gematigd optimistisch van toon is. AKP en EU vonden elkaar in een soort monstercoalitie waarbij de noodzaak van democratisering van de Turkse samenleving voorop staat. In beider belang: de AKP om uit de greep van het leger te kunnen blijven, de EU opdat de toetreding van Turkije daadwerkelijk mogelijk zou zijn. Volgens de schrijvers is de AKP in die democratisering half geslaagd maar dreigt men nu (na 11 jaar) af te haken. "Het lijkt er sterk op dat de AKP het zo wel mooi vindt." Toch beschouwen zij de AKP wel als een democratische partij, zij het een conservatieve met opvattingen over abortus, vrouwenrechten, homoseksualiteit en milieu waar beide schrijvers "het hartgrondig mee oneens zijn". Maar men heeft in ieder geval laten zien Turkije verder te willen democratiseren.

Hierna volgen hoofdstukken over de hoofdproblemen waar Turkije mee worstelt:

- de Koerdische kwestie

Dat probleem is oplosbaar mits een geleidelijke ontwikkeling naar – een zekere mate van – autonomie plaats kan vinden. Dit proces vindt al plaats maar dreigt wel vertraagd te worden door de presidentsverkiezingen van 2014 waarbij (vrijwel zeker kandidaat) Erdogan de nationalistische anti-Koerd stemmen hard nodig zal hebben. Lagendijk en Sungur zijn hier overigens stellig: "zonder oplossing van de Koerdische kwestie zal Turkije er niet in slagen een volwaardige democratie te worden".

- *de Armeense genocide*

Wat het debat hierover betreft, is het opmerkelijk dat Lagendijk persoonlijk (het boek is gelaardeerd met persoonlijke meningen van beide schrijvers afzonderlijk in aparte kaders weergegeven) uiteindelijk niet de juridische kwalificatie "genocide" gebruikt, maar wel stelt dat het resultaat van de deportaties en massaslachtingen "genocidaal" was. Men kan ook te ver gaan in zijn nuanceringen! Zeker na de goed gedocumenteerde publicatie van Taner Akcam's boek 'A shameful Act, the Armenian genocide and the question of Turkish responsibility' (2006) waarnaar Sungur in haar persoonlijke opmerkingen verwijst, kan er mijns inziens in redelijkheid niet aan getwijfeld worden dat er sprake is geweest van genocide.

Moeizaam onderhandelingsproces

Het slothoofdstuk bespreekt dan de – moeizame – toetredingsonderhandelingen en de voorgeschiedenis daarvan. De onderhandelingen liggen nu praktisch stil. Voor een herstart is nodig dat de EU zich hervindt (economisch en institutioneel) en dat Turkije verder democratiseert. Als cruciaal beschouwen de schrijvers daarbij

- (1) het terugdringen van de rol van het leger
- (2) het oplossen van de Koerdische kwestie
- (3) de positie van de minderheden
- (4) de hervorming van het justitieel apparaat
- (5) het garanderen van de vrijheid van meningsuiting en van een vrije pers

Schrijvers verwachten niet dat dit op korte termijn allemaal geregeld zal zijn maar zijn voor de langere termijn een stuk optimistischer.

De tekst van het boek is eind 2012 afgesloten en men mag de schrijvers uiteraard geen verwijt maken van het niet voorzien van gebeurtenissen die daarna hebben plaatsgevonden. Niettemin is de vraag gewettigd of beide schrijvers nu – na de massale woelingen op het Taksimplein in Istanbul, waarbij premier Erdogan door demonstranten vergaand autoritair gedrag verweten werd en waarover de Turkse pers opvallend terughoudend verslag deed – nog een zelfde optimisme koesteren.

Alles bijeengenomen een zeer boeiend boek en inderdaad een aanrader voor een ieder die de ontwikkelingen in Turkije volgt (al is de ondertitel 'alles wat iedereen over Turkije moet weten' wellicht wat pretentius!). Een compliment bovendien voor dit schrijversechtpaar van dit in het Nederlands geschreven boek van wie Nevin Sungur het door haar

mede-geschrevene zelf niet eens direct kon lezen! Alles wat er in het boek is afgedrukt, heeft Joost Lagendijk zelf voor haar – in het Engels – vertaald. Waarmee het boek niet alleen een proeve is geworden van kennis over en liefde voor Turkije maar ook van onderling huwelijksvertrouwen!

Jan Jakob Lodewijk ten Kate

Reinder van der Heide

[Feuilleton Statenpassage, aflevering IX]

Mijn eerste kennismaking met de poëzie van Jan Jakob Lodewijk ten Kate was – geheel toevallig? – tijdens een verkenningstocht jaren geleden op een van de zolders van de Tweede Kamer, waar 's Kamers bibliotheek haar oudste boeken bewaart. Daar viel mijn oog op de drie reusachtige in rood leer ingebonden folianten van 'De Komedie', vertaling van Dante's meesterwerk dat later 'door een bewonderend nageslacht' De Goddelijke Komedie werd genoemd. Die boeken herkende ik uit mijn jeugd. Ook wist ik dat er van deze driedelige uitgave slechts honderd exemplaren waren gedrukt, waarvan de Kamer er kennelijk een bezat. Uit een handgeschreven tekstje vooraan in deel II, 'Het Vagevuur', blijkt dat de vertaler, Dr. Jan Conrad Hacke van Mijnden, de drie delen destijds aan de Kamer heeft geschonken. Als jongen van ergens tussen 10 en 14 jaar oud logeerde ik geregeld bij de grootvader van een schoolvriend. Opa Hacke – zo noemden wij hem – bewoonde een paar kamers in een reusachtige, tamelijk verwaarloosde steenklomp, omringd door een al even 'extensief beheerd' landgoed bij Loosdrecht. Hij was behalve orchideeënkweker ook nog ambachtsheer van Mijnden, de beide Loosdrechten en Muydervelt, en wat dat betrafte, heb ik mij destijds laten uitleggen maar geheel begrepen heb ik het toen niet.

J. J. L. ten Kate

Jan Elias (opa Hacke) in zijn geliefde orchideeënkas op Eikenrode

De schemerduistere zolder van 'Eikenrode' was zo groot als een tennisbaan en bevatte een pakhuis aan mysterieuze 18e en 19e-eeuwse meubelen, gebruiksvoorwerpen zoals lakenpersen, schommelwiegen en andere, vaak ondoordringelijke contrapties, het was, kortom, een paradijs voor jongens van onze leeftijd. Ook elders in het grotendeels onbewoonde, afgesloten huis ontdekten we interessante zaken, bijvoorbeeld een met een roestig hangslot afgesloten luik in de kelder. We forceerden ons toegang en troffen in de erachter gelegen kruipkelder tegen de 200 stofbedekte flessen wijn aan, blijkbaar geheel en al vergeten. Opa Hacke had slechts een kort commentaar: "Oh, die krijg ik nog wel op!" Hij was weliswaar voorbij de 70 maar zeer bij de pinken. Wij waren zo'n 11 jaar oud en wilden wel eens weten hoe alcohol smaakte en vroegen hem of hij ons iets wilde laten proeven, uiteraard met het oog op die wijn. Opa Hacke wreef nadenkend over zijn baard – waarin ik een sliertje vermicelli uit de soep van de vorige avond waarnam –, stond op uit zijn reusachtige schommeltroon en liep naar het staand horloge tussen de twee ramen die uitzicht boden op oeroude eiken en beuken, waaronder een paar rode, en een zompige vijver. De klok liep niet en wij begrepen alras waarom. Achter het deurtje bevonden zich niet de gebruikelijke klepel en gewichten, maar er stonden op een geïmprovi-

Jan Conrad Hacke van Mijnden naast een uit Italië meegebrachte sculptuur door Isaja Cucchiari, aquarel door Johannes Bosboom (1870)

seerd plankje wat korte, brede flessen. Hij pakte er een en schonk zichzelf en ons een glaasje in. "Proef maar eens, dan weet je wat alcohol is", zei hij, achteraf gezien ongetwijfeld met verholen leedvermaak. "Salute"! Wij namen manmoedig een slok en stonden in brand. Hij had ons groene Izarra ingeschonken, een likeur afkomstig uit Baskenland met een alcoholpercentage van zo'n 40%. Hij had ook gele Izarra in zijn klok (48%) maar was zo mild geweest die maar te laten staan. Het was duidelijk: voor alcohol vond hij ons te jong...

De grootvader van Opa Hacke was de letterkundige Dr. Jan Conrad Hacke van Mijnden (1811-1873), letterkundige, bevriend met o. a. Beets, Potgieter, het in de vorige Nestor behandelde echtpaar Bosboom-Toussaint (toevallig, niet?) én een zeer goede vriend van Ten Kate, zo goed dat Hacke in zijn levenswerk – de vertaling op rijm en in terzinen van Dante's Komedie, overigens een schier bovenmenselijke prestatie –, geheel voorin ruimte heeft ingeruimd voor twee gedichten van Ten Kate, één over Dante, en één over zijn vriend zelf, 'vertolker' Hacke. Er stonden meerdere exemplaren van dat levenswerk in de boekenkast van zijn kleinzoon. Mijn vriend Johannes en ik bladerden er veel en graag in vanwege de prenten door Gustave Doré die het geheel verluchtten.

*Prent van Gustave Doré
...Hij kwam gevlogen, en schreeuwde:
"Ik heb hem beet!" DE HEL, Z. XXII, 125
(zie ook laatste bladzijde)*

Dat van die gedichten door Ten Kate, daar kwam ik pas achter op die zolder van de Kamer toen ik 'De Hel' opensloeg.

Jan Jakob Lodewijk ten Kate (1819-1889), dichter, vertaler en predikant, gold in zijn jeugd als wonderkind. Dat kwam niet zo zeer omdat hij al heel jong, op z'n dertiende namelijk, op kantoor de pen wist te voeren en op zijn vijftiende moeiteloos als boekhouder fungeerde, maar vooral omdat hij al heel jong dichtte... Op zijn zeventiende (!) verschenen zijn Verzamelde Gedichten. Volgens Knuvelder, bekend literatuurhistoricus en auteur van het Handboek tot de geschiedenis

der Nederlandse letterkunde (in vier delen), ging het om 'vrij zwak en conventioneel werk, dat echter kon opvallen om de technische vaardigheid, waarmede Ten Kate zich wist uit te drukken. Deze vaardigheid kwam hem vooral te stade in zijn veelvuldige vertalingen, o.a. naar Macpherson, Scott, Byron, Burns en Moore'.

Dezelfde beeldhouwer Bartholomeus J. W. M. van Hove, die ook een prachtig portret heeft gemaakt van Koningin Wilhelmina, in haar kroningsjaar 1898 uitgehouwen (zie een eerdere aflevering waarin zij figureert), vervaardigde ook het borstbeeld van Jan Jacob Lodewijk ten Kate. Hij maakte zijn entree in de Statenpassage een paar jaar later dan de anderen, ter vervanging van de zeeheld Michiel de Ruyter wiens borstbeeld men elders voor een maritieme tentoonstelling nodig had. Ten behoeve van diezelfde tentoonstelling verdween trouwens ook een andere admiraalsbuste, die van Jan Hendrik van Kinsbergen.

Terzijde: het is niet uitgesloten dat schrijver dezès in de toekomst – na behandeling van de nu aanwezige gebeeldhouwde portretten – de in de loop van de afgelopen jaren om diverse redenen verdwenen en vervangen erflaters (Bolland, De Ruyter en Van Kinsbergen) toch nog onder de loep zal leggen...

Omdat in onze eregalerij van erflaters het oer-Nederlandse type van de dichter-dominee aanvankelijk schitterde door afwezigheid, voeg ik deze trits portretten van dominee-dichters graag toe aan dit feuilleton:

Heren als de drie hiernaast waren ware 'pillars of society'. Ze produceerden opvoedkundige werken, moralistische poëzie en zij preekten vanaf de kansel. Dat alles maakte hen zeer populair bij de (gegoede) burgerij. Bij de latere generatie dichters, de Tachtigers, wekten ze slechts hoon en spotlust op. Zelf kon Ten Kate er echter ook wat van, Gerrit Komrij heeft van hem o.a. het volgende sonnet uitverkoren voor zijn 'De Nederlandse poëzie van de 19e en 20e eeuw en enige gedichten'. En niet zonder reden:

Van links naar rechts de borstbeelden van Nicolaas Beets (1814-1903), Johannes Petrus Hasebroek (1812-1896) en J.J.L. ten Kate (1819-1889), alledrie dominee én dichter, destijds in het Rijksmuseum; Beets en Ten Kate nu naar de Kamer verhuisd...

Nieuwerwetse manier van dichten

Een klinkdicht, ja! Dat wil ik eens proberen...

Het is een sjouw, zo viermaal 't zelfde rijm!

En dat nog wel op dat ellendig ijm;

Maar 'k heb de tijd, en 'k wil en zal het leren.

Dat 's één couplet! Het zal wel reüsseren.

Maar kieze ik nu, eer ik soms verder lijm,

Een onderwerp... Tsja Muzen! Ik bezwijm,

En weet niet waar ik 't eerste mij zal keren!

Een rijkdom van gedachten lacht mij aan.

Wie voegt het meest de hulde mijner noten:

De Roos? De Herfst? Maria of de Maan?

Een min begaafde had al lang besloten.

't Wordt toch hoog tijd, zo 't ergens op wil slaan...

Neen, 't hoeft niet meer: 't ding staat al op zijn poten!

*(Uit: 'Braga', een
berijmd literair
tijdschrift dat Ten
Kate samen met An-
thony Winkler Prins
oprichtte in 1842;
er verschenen twee
jaargangen waaraan
Ten Kate het leeu-
wendeel bijdroeg.)*

Wie zou niet toegeven dat dit toch wel tamelijk virtuoos en modern mag heten?! Knuvelder verwijt hem die taalvirtuositeit overigens. Volgens hem verhinderde dat gemak waarmee Ten Kate rijmelde 'zich dieper te bezinnen op het wezen van de dichtkunst'. Ook Busken Huët was kritisch: 'De heer Ten Kate zou, indien men hem van een toren stiet, nederkomen aan gruis van verzen'. Knuvelder vervolgt: 'Die verzen, het was een uitgebreide collectie. In 1866 verzamelde Ten Kate zijn oeuvre in niet minder dan acht delen; toen moesten werken als De Schepping, in 1869, De Planeten en in 1871 De Jaargetijden nog volgen. Te Winkel meende, dat een jonger geslacht dan de Tachtigers, die Ten Kates werk onder het puin van hun minachting hadden bedolven, deze 'naklank van Vondel's lier' zou herontdekken. Zijn hoop is niet vervuld: van Huëts vonnis is niemand in beroep gegaan'.

Toch heeft Ten Kate, ontdekte ik bij toeval, nu nog invloed, en wel op de vorige Dichter des Vaderlands, Ramsey Nasr. Hij schreef in 1843 Proeve van Neger-Engelse Poëzy (Ingezonden, heel uit Suriname.). Het heet Njoe-Jaari-singi voe Cesaari (Nieuwjaarslied van Cesar) en begint aldus:

Soema de jompo janna so?
 Mi bribi na CESAAR!;
 Pooti, a no man voe go,
 Moffina fa a haari!
 Wan soro no hati toe soema, loekkie
 fa a mangrie,
 Daggoe habi foeloe masra a slibi
 nanga hangrie.'

(vert. Ten Kate: 'Wie hinkt zo hom-
 plend op en neer?
 't Is CESAR, zou ik menen.)
 Wat schreeuwt die arme duivel weer!
 Hij waggelt op zijn tenen
 Eén zeer doet geen twee mensen pijn.
 Bloed schijnt van honger te gapen.
 Een hond die veel meesters bedient,
 die Moet wel met honger gaan slapen.

Enz., enz., enz., want zo gaat het nog negen strofen verder. Wie er iets van wil begrijpen, zal er Komrij bij moeten halen; daarin staan ook Ten Kate's vertaling en zijn verhelderende noten. Nasr heeft er vast Ten Kate zelf niet op nageslagen, hij zal het net als ik zijn tegengekomen in 'de Komrij' en erdoor zijn geïnspireerd. Het lijkt mij onloochenbaar: Nasr's geweldige 'Mi have a droom (Rotterdam 2059)' herinnert sterk aan Ten Kate's Proeve, dat kan bijna geen toeval zijn..., maar bewijzen kan ik het natuurlijk niet. Oordeelt u zelf:

wullah, poetry poet,
 let mi takki you 1 ding:
 di trobbi hier is dit
 ben van me eigen now
 zo 66 jari & skerieus ben geen racist, aber alle josti
 op een stokki, uptodate, wats deze shit?

Enz., enz., enz.

Als gezegd vond ik op zolder in de Kamer – niet geheel toevallig – in De Hel, het eerste deel van Dante's driedelig hoofdwerk door Ten Kate's beste vriend Hacke van Mijnden vertaald, twee sonnetten van Ten Kate. Men zal die vergeefs elders zoeken. Daarom wil ik ze u niet onthouden:

DANTE ALIGHIERI.

In één grootsch werk de schepper van zijn taal,
 En 't heerlijkste, ooit in menschentaal geschreven,
 Waarin niet slechts de middeneeuwen leven,
 Maar 's levens polsen kloppen, al te maal.

Der volkren Dichter, door zijn volk verdreven
 En vogelvrij verklaard, in zegepraal
 Op vleuglen van 't genie naar 't ideaal
 Der liefde, zijn Beatrix, opgeheven!

Dante Alighieri

Van uit den diepsten nacht in 't hoogste licht
 Trapswijz' geklommen, wordt zijn Hemelsch Dicht
 Symbool der weêrgeboorte uit zonde en smarte,

Die 't menschlijk leven godlijk loutren moet.
 Zóó schildert, met zijn tranen en zijn bloed,
 Deeze' Dante in beelden 't drama van elk harte.

J. J. L. TEN KATE.

MIJNEN WAARDEN VRIEND Dr. HACKE, VERTOLKER VAN DANTE'S INFERNO

Gij zijt hen nagewandeld, onbevreesd
 Als derde volgend door de ongestvrije oorden!
 En wat Virgiel en Dante zagen, hoorden,
 Gij hebt het meê ervaren in den geest.

Ja meer! Gij zijt des Dichters tolk geweest,
 En 't is uw roem, als voortaan in ons noorden
 Het zuidlijk orgel zingt met de eeuwige akkoorden,
 En Neêrland huivrend zijn Inferno leest!

Excelsior! Van uit de schriklandouwen
 Naar boven!... Zalig zijn zij die daar rouwen!
 De smart tot God is heilig loutningsvuur.

Doe als uw Meester! Stil ter goeder uur
 De zielzucht onzer edeler natuur:
 Wij smachten naar Beatrix – doe ze aanschouwen!

Amsterdam,
 10 november 1866.

J. J. L. TEN KATE

*Foto links:
 Dr. J.C. Hacke van
 Mijnden*

*Foto rechts:
 De drie delen van
 De Komedie*

Het derde deel, *Het Paradijs*, verscheen - ná de dood in 1873 van vertaler Hacke van Mijnden - onder auspiciën van diens schoonzoon, advocaat en liberaal politicus Gijsbert van Tienhoven, hoogleraar Romeins en hedendaags recht van het Atheneum Illustre [later werd dat de Universiteit van Amsterdam (UvA)], wethouder van financiën van Amsterdam, lid Provinciale Staten Noord-Holland, lid Tweede Kamer, burgemeester van Amsterdam (1880-1891), lid Eerste Kamer, Commissaris van de Koningin in Noord-Holland, minister van Buitenlandse Zaken en als zodanig voorzitter van de Ministerraad ('minister-president') van 1891-1894. In het jaar 1891 stelde regentesse Emma Van Tienhoven aan als formateur. Het door hem geleide Kabinet-Van Tienhoven struikelde over het kiesrecht-vraagstuk (!). Van Tienhoven was ongetwijfeld degene die er voor heeft gezorgd dat ook dit derde deel - in de geest van zijn schoonvader - als geschenk aan de Tweede Kamer werd overgedragen.

Van het Bestuur van de Vereniging van Oud-Parlementariërs

Ries Smits

Najaarsvergadering VOP in teken 200 jaar Koninkrijk der Nederlanden

Dinsdag 8 oktober 2013 vindt de traditionele Najaarsvergadering van de VOP plaats in de Grote Zaal van de Tweede Kamer. Leden van de VOP worden uitgenodigd deze vergadering en het excursieonderdeel van de bijeenkomst bij te wonen. Dit keer wordt getracht om meer ruimte te vinden voor onderlinge ontmoeting en de wens om te kunnen netwerken. Kent u een oud-collega die nog geen lid is van de VOP? Nodig deze uit deel te nemen aan ons programma.

In het restaurant voor de Leden, naast de Grote Vergaderzaal bent u vanaf 09.30 uur welkom. Om 10.15 uur zal de Voorzitter van de Tweede Kamer, Anouchka van Miltenburg, de leden van de VOP welkom heten. Om 10.30 uur begint het huishoudelijk deel van de vergadering, waarin o.m. gesproken wordt over de financiën

(jaarcijfers en verslag kascommissie en begroting 2014) en de jaarverslagen van de secretaris en van de internationaal secretaris.

Het jaar 2013 staat grotendeels in het teken van 200 jaar Koninkrijk der Nederlanden. Vanuit dat perspectief is ons lid dr. Coos Huijsen bereid gevonden een inleiding te verzorgen onder de titel 'Het specifieke karakter van het Oranjekoningschap (1813-2013)'. Na het referaat van Coos Huijsen is er ruimte voor gedachtewisseling.

Na de lunch wordt het middagdeelte, in lijn met het thema van de ochtendbijeenkomst, gewijd aan een bezoek aan het Koninklijk Huisarchief of aan de Koninklijke Stallen. Omdat zowel de ontvangstcapaciteit bij het Koninklijk Huisarchief als de Stallen beperkt is, vragen wij deelnemers aan de middagexcursie zich tijdig op te geven met een voorkeur voor een van de excursieonderdelen. Om 13.30 uur start voor 22 personen een bezoek aan het Koninklijk Huisarchief. Om 15.00 uur kan een tweede groep deze excursie maken. Aan de Koninklijke Stallen kan die middag om 13.30 uur slechts 1x een bezoek worden gebracht door ook weer maximaal 22 personen. Bij aanmelding voor de excursie aan het Koninklijk Huisarchief geldt dat men een voorkeur voor een van de twee aanvangstijden dient aan te geven. Bij het bezoek dient men zich te kunnen legitimeren. Het zou mooi zijn als alle deelnemers daarna in Nieuwspoort een glas Oranjebitter heffen!

Najaarsvergadering VOP-Leden dinsdag 8 oktober 2013.

Plaats: Vergaderzaal Tweede Kamer

Tijd : 10.30 – 11.00 uur

[u bent vanaf 9.30 uur welkom in het Ledenrestaurant,
Binnenhof 1a]

Agenda

1. Opening en inventarisatie van de rondvraag
2. Mededelingen secretaris
 - 2.1. Stand van zaken rond de invoering van een website voor de VOP
 - 2.2. Overige mededelingen

- 2b. Verslag vorige Najaarsvergadering
3. Jaarverslagen 2012
 - 3.1. Ter vaststelling treft u als bijlage het secretariael jaarverslag over 2012 aan. U wordt verzocht het bestuur te dechargeren voor het in 2011 gevoerde algemeen beleid.
 - 3.2. In het Jaarverslag 2012 van de internationaal secretaris treft u een globaal overzicht aan van de werkzaamheden die in 2012 op internationaal terrein zijn verricht. U wordt gevraagd dit verslag goed te keuren en het bestuur te dechargeren voor het gevoerde internationaal beleid.
 - 3.3. Bespreking van het financieel jaarverslag, de jaarrekening 2012, met in achtneming van het verslag van de Kascontrole commissie. U wordt verzocht e.e.a. goed te keuren en decharge te verlenen aan de Penningmeester over het in 2012 gevoerde financieel beleid.
4. Begroting 2014

Ter bespreking en vaststelling treft u de Begroting 2014.
Ten einde de begroting sluitend te krijgen, wordt voorgesteld de contributie te verhogen naar € 35,- per jaar met ingang van 2014.
5. Benoeming nieuwe leden kascontrolecommissie

Voorgesteld wordt vanwege het expireren van de statutaire termijn van de leden van de huidige kascontrolecommissie in hun plaats te benoemen: mevrouw mr. E. G. E. M. Bloemen en de heer drs. D. Eisma.
6. Rondvraag
7. Sluiting

Inhoudelijk gedeelte Najaarsbijeenkomst

Programma

- 11.00 – 12.00 uur - Inhoudelijk gedeelte van de ledenvergadering dat in het teken staat van 200 jaar Koninkrijk der Nederlanden
- 11.00 – 11.30 uur - Ons lid Dr. J. (Coos) Huijsen verzorgt een inleiding over de betekenis van en de invloed van de monarchie op de ontwikkeling van de Nederlandse parlementaire democratie onder de titel 'Het specifieke karakter van het Oranjekoningschap (1813-2013)'.
- 11.30 – 12.00 uur – Gelegenheid tot het stellen van vragen en gedachtewisseling met de heer Huijsen.
- 12.00 – 13.15 uur - Aperitief en lunch
- 13.30 uur - Start bezoek aan het Koninklijk Huisarchief of de Koninklijke Stallen
- 16.00 uur - Afsluiting met bijeenkomst in Nieuwspoor

Jaarverslag VOP 2012

1. Doelstelling VOP

De Vereniging van Oud-Parlementariërs (VOP) is opgericht om de onderlinge contacten tussen oud-parlementariërs mogelijk te maken evenals het ondersteunen van hun belangstelling voor het functioneren van de volksvertegenwoordiging. Daarnaast beoogt de vereniging ook de materiele belangen van de leden te behartigen.

2. Samenstelling bestuur

In het verslagjaar was de samenstelling van het bestuur als volgt:

- J. D. (Jan Dirk) Blaauw – voorzitter
 S. (Siepie) de Jong – vicevoorzitter
 A. (Arie) de Jong – penningmeester

M. (Ries) Smits – secretaris

M. D. T. M. (Mechtild) de Jong – internationaal secretaris

W. A. F. (Wil) Wilbers – lid

M. (Mieke) Sterk – lid

In overeenstemming met de inhoud van de statuten geldt voor de leden van het bestuur een rooster van aftreden. In het verslagjaar werd afscheid genomen van Ad Lansink als penningmeester en werd in deze vacature Arie de Jong gekozen als penningmeester. De statutair aftredende leden Sterk en Wilbers waren herkiesbaar en werden beiden herkozen voor een periode van vier jaar.

3. Werkwijze bestuur en activiteiten

Het bestuur kwam in het verslagjaar zeven maal bijeen in het gebouw van de Tweede Kamer. Op de agenda stonden onderwerpen als de financiële verslaglegging en verantwoording, het opzetten van een website voor de VOP, de contacten met de redactiecommissie, de contacten met de Commissie Rechtspositie, de voorbereiding van de Najaars- en Voorjaarsvergadering evenals de voorbereiding van de FP-AP-conferentie in het ministerie van Buitenlandse Zaken op 4 oktober 2013. Ook stond het bestuur stil bij de vraag op welke wijze oud-parlementariërs die geen lid zijn van de VOP gemotiveerd kunnen worden zich bij de VOP aan te sluiten. Een soortgelijk vraagstuk gold het betrekken van oud-Eerste Kamerleden en Europarlementariërs bij het werk van de VOP. Met de redactie van NESTOR zijn afspraken gemaakt om in het voorliggende verslagjaar tot themanummers van NESTOR te komen waarvan de inhoud mogelijkwerwijs geïnteresseerden kan motiveren zich aan te sluiten bij de VOP.

In het verslagjaar werd de Voorjaarsbijeenkomst gehouden in Haarlem, waar Commissaris van de Koningin Remkes als gastheer optrad. In het ochtendgedeelte van de bijeenkomst werd door ons lid mr. Joost van Iersel een inleiding verzorgd over de Euregiiovorming in de Europese Unie. Van Iersel, die lid is van het Sociaal-Economisch Comité van de EU gaf een analyse over regio's binnen de EU die zich ontwikkelen tot sterke economische en sociale entiteiten. Er werd bijeengekomen in het voormalige zomerpaleis van koning Lodewijk Napoleon, thans Provinciehuis van Noord-Holland. De leden bezochten verschillende historische ruimten van dit complex. Na de lunch werd een bezoek gebracht aan Teylers Museum, het oudste museum van Nederland. De middag werd afgesloten met een bezoek aan en proeverij in bierbrouwerij "De Jopenkerk" in Haarlem. Een herontdekt bierrecept uit de 14de eeuw is een paar jaar geleden door

jonge Haarlemse ondernemers tot nieuw leven gebracht wat heeft geresulteerd in een bijzondere biersoort: Jopen Bier, dat ook buiten de grenzen van Haarlem te koop is.

De Najaarsvergadering vond traditiegetrouw plaats in de Grote Vergaderzaal van de Tweede Kamer. Na de afwikkeling van het huishoudelijk gedeelte waarin afscheid werd genomen van penningmeester Ad Lansink, verzorgde Prof. dr. Hans de Bruijn een inleiding over "Politiek en media-cratie". Het middag gedeelte werd doorgebracht bij de Raad van State waar de Vice-voorzitter, dr. P. H. Donner, de leden ontving en toesprak. Na dit onderdeel was er een rondleiding door de gerestaureerde ruimten van het paleis Kneuterdijk, thans de zetel van de Raad van State.

4. Internationale activiteiten

(zie het Jaarverslag van de internationaal secretaris, hieronder)

5. Ledenbestand

Het ledenbestand van de VOP bestond ultimo 2012 uit 313 leden. Ook in het verslagjaar overleden een aantal VOP-leden. In alle gevallen werd aan de familie een condoleancebrief gestuurd. In het verslagjaar overleden:

Drs. G. (Govert) Nooteboom, † 2 januari 2012

Drs. G. (Gerrit) Ybema, † 15 februari 2012

Drs. H. (Huib) Eversdijk, † 15 maart 2012

J. (Hans) van den Doel, † 28 maart 2012

Drs. N. J. (Nel) Ginjaar-Maas, † 24 april 2012

Drs. M. (Minke) van der Ploeg-Posthumus, † 25 juni 2012

Jhr. R. A. (Ron) Meyer, † 12 juli 2012

Prof. dr. Ir. J. L. A. (Leo) Jansen, † 16 aug. 2012

Drs. J. F. (Jaap) Scherpenhuizen, † 2 september 2012

P. H. (Piet) van Zeil, † 10 november 2012

Dr. R. J. H. (Roelof) Kruisinga, † 7 december 2012

Drs. M. J. (Piet) de Visser, † 19 december 2012

Dr. P. H. (Pier) van Gorkum, † 27 december 2012

*Mechtild de Jong,
internationaal se-
cretaris*

Het dagelijks bestuur van de FP-AP, de overkoepelende Europese vereniging van voormalige parlementariërs en Europarlementariërs uit Europa, kwam in 2012 drie maal bijeen.

Cyprus

De eerste bijeenkomst was van 22-24 maart op Cyprus. De jaarvergadering van de Verenigde vergadering, die normaal in Parijs wordt gehouden, vond bij uitzondering in Nicosia plaats, zodat de zittende voorzitter de collega's in zijn land kon ontvangen alvorens afscheid te nemen. De president van de republiek, Mr Demetris Christofias, ontving de delegatie, waarna de lunch werd aangeboden door de Voorzitter van het Parlement, Yannakis L. Omirou. De vergadering van 23 maart stond vooral in het teken van de voorbereiding van het colloquium in Malta. De rapporteur van het colloquium, VOP-voorzitter Jan Dirk Blaauw, verdedigde zijn voorstel "Support of democratic transition processes in the Southern Mediterranean and in the Middle East". Er werd positief gereageerd op de ontwerp tekst, met een voorstel voor enkele wijzigingen, die de rapporteur toezegde te zullen verwerken in zijn tekst. Aan het eind van de dag werd Mechtild de Jong bij acclamatie gekozen tot de nieuwe president. Op 24 maart bezochten de oud-parlementariërs het neolithische Choïrokoitia en werden in het schilderachtige Larnaka door de burgemeester ontvangen.

Duitsland

Op 10 mei vierde de Duitse zustervereniging in Berlijn haar 45-jarig bestaan. Jan Dirk Blaauw was uitgenodigd om zijn rapport voor het colloquium door te spreken met zijn Duitse collega's. Mechtild de Jong sprak in de CDU-fractiekamer - voorafgaand aan de lezing van de Vicepresident van de Bondsdag, de Heer Wolfgang

Thierse - in het Rijksdaggebouw Duitse collega's toe om hun te feliciteren met hun feestdag die werd afgesloten met een diner tijdens een boottocht over de Spree.

Parijs

Op 7 juni werd in Parijs vergaderd, waarbij het definitieve stuk voor het colloquium werd vastgesteld. De delegatie bezocht het Institut Néerlandais in Parijs, dat korte tijd later te horen zou krijgen dat het aan het eind van dit jaar zijn deuren moet sluiten.

Malta

Op 31 oktober kwam het bureau, ditmaal met maximaal 3 vertegenwoordigers per land extra, voor zijn tweejarig colloquium bijeen op Malta. Namens Nederland waren Joop Worrell, Monique de Vries en Joke Kersten naast de reguliere afgevaardigden aanwezig. Zij hadden als lid van de ad-hoc-buitenlandgroep van de VOP de amendementen mee voorbereid. De Nederlandse amendementen zijn door Joke Kersten en door Monique de Vries ingebracht, verdedigd en werden aangenomen. Nadat de vergadering het stuk van Jan Dirk Blaauw met minimale wijzigingen had aangenomen, waarvoor hij veel lof van de aanwezigen ontving, werd per land een lid als verantwoordelijke aangewezen om het stuk, dat handelde over de gevolgen van de Arabische lente voor het democratiseringsproces in het Zuidelijke Middellandse Zeegebied, aan te bieden aan de politieke en universitaire gremia in zijn/haar land en daarover verslag uit te brengen in de volgende vergadering. De definitieve tekst van het rapport heeft u kunnen lezen in de Nestor van december 2012. Voorafgaand aan het diner werden we verwelkomd door de grootmeester van de Maltezer ridders. De dag na het colloquium werden we naar het eiland Gozo gebracht, waar we de door de Maltezer ridders aangebrachte verdedigingswerken bezochten. De sociale kant van bovenstaande bezoeken, de ontmoetingen met (oud-)ministers en (oud-)parlementariërs, was als gebruikelijk uitstekend verzorgd.

Financieel jaarverslag over 2012 van de Vereniging van Oud-Parlementariërs

Algemeen

Bij de jaarvergadering in oktober 2012 trad Ad Lansink statutair terug als penningmeester en werd hij opgevolgd door Arie de Jong. Mede door de administratieve handelingen die daarna moesten volgen (registratie bij de Kamer van Koophandel en het overzetten van de rekeningen op naam van de nieuwe penningmeester), werden in onderling overleg de meeste handelingen tot aan de jaarwisseling nog verricht door de vertrekkende penningmeester. De overdracht was derhalve geleidelijk en besloeg twee maanden. De goedkeurende verklaring van de kascontrolecommissie kan daarom in essentie op het conto van Ad Lansink worden geschreven, maar de verantwoordelijkheid voor de jaarrekening over 2012 berust uiteraard bij de nieuw-benoemde penningmeester.

De opzet van de balans en de resultatenrekening zijn tijdens het verslagjaar 2012 licht gewijzigd. Werden in de balans op 31 december 2011 nog vooruitbetaalde contributie en achterstallige contributie apart vermeld, dat was op de balans per 31 december 2012 niet meer het geval. Zowel de balans als de resultatenrekening worden daarmee gepresenteerd op kasgeldbasis en in de toelichting wordt melding gemaakt van eventuele overloopaspecten. De voorganger van Arie de Jong presenteerde altijd een balans waarin het resultaat van het boekjaar als onderdeel figureerde. Dit is ongebruikelijk, en het is in bijgaande balans niet meer opgenomen.

De financiële situatie van de vereniging is op het eerste gezicht gezond. De reserves zijn meer dan twee maal zo groot als de jaaromzet, terwijl de afbreukrisico's gering zijn. Er is bijvoorbeeld geen personeel in dienst. Daar staat tegenover dat het ledental gestaag daalt, hoewel het potentieel stijgt door de hoge doorstroming in de vertegenwoordigende organen. Een en ander is een aanhoudende zorg voor het bestuur.

In de toelichting op balans en resultatenrekening zal ingegaan worden op specifieke maatregelen die het bestuur op grond van de jaarrekening of op basis van de behandeling van de begroting en de jaarstukken in de jaarvergadering van oktober 2012 heeft genomen.

Resultatenrekening

Inkomsten	Uitkomst 2011	Begroting 2012	Uitkomst 2012	Afwijking
Contributies	9.780,00	10.200,00	9.390,00	- 8%
Entreegelden	100,00			
Rentebaten	581,30	520	515,48	- 1%
Diversen			60,00	
Totaal inkomsten	10.461,30	10.720,00	9.965,48	- 7%
Uitgaven				
Vergaderingen	2.086,17	3.000,00	5.129,72	+ 71%
Bestuurskosten	2.498,35	2.720,00	1.944,79	- 29%
Onvoorzien	283,00	600,00	0	- 100%
Internationaal	4.595,22	3.000,00	4.774,19	+ 59%
Secretariaat	282,40	600,00	608,68	+ 1%
Diversen en representatie	819,22	800,00	562,72	- 30%
Totaal uitgaven	10.564,36	10.720,00	13.020,10	+ 21%
Resultaat	- 103,06		- 3.054,62	

Toelichting

Contributies: De contributie-inkomsten zijn duidelijk lager dan begroot. Dat komt niet door de onregelmatige inning. Als gevolg van de keuze het bericht te plaatsen in de Nestor en vervolgens een algemene herinnering rond te zenden, traden twee effecten op. Enige tientallen leden betaalden dubbel, maar uiteindelijk waren er ook enkele tientallen leden die hun contributie over 2012 nog niet betaalden. Geprobeerd wordt dit onregelmatig verloop in 2013 zo goed mogelijk recht te trekken. Tegelijk wordt de leden ook de mogelijkheid gegeven om de penningmeester te machtigen de contributie af te schrijven. Met dat laatste wordt beoogd om een deel van de administratieve last om de leden aan te schrijven en wanbetalers te herinneren, terug te dringen. Bij het opmaken van de jaarrekening was de verwachting dat ongeveer 60% van de leden hiervan gebruik maken. Mogelijk zal bij het vaststellen van de hoogte van de contributie over 2014 rekening gehouden worden met het al dan niet afgeven van een machtiging: leden die een machtiging hebben afgegeven, krijgen dan een korting.

Om het aantal leden te vergroten en daarmee de contributie-inkomsten te vergroten, zal in 2013 een actie worden ondernomen om oud-Tweede Kamerleden die geen lid zijn van de vereniging te bewegen lid te worden.

Entreegelden: De entreegelden zijn in 2011 geschrapt, zodat deze post vanaf 2012 niet meer bestaat.

Rentebaten: Met het kapitaal van de vereniging wordt niet gespeculeerd. De rentebaten komen voort uit de zakelijke spaarrekening van de vereniging.

Vergaderingen: Vaak zijn instanties waar de halfjaarlijkse vergadering wordt gehouden een goede gastheer en nemen de lunch voor hun rekening. Onverwacht bleek dat niet het geval bij de Voorjaarsvergadering in 2012, zodat de vergaderkosten nogal wat hoger uitpaktten dan begroot.

Bestuurskosten: De hoogte van de bestuurskosten fluctueert tussen ongeveer 2000 en 3000 euro. Uit de afwijking kan geen conclusie worden getrokken. De lagere uitgaven worden mede verklaard door het pas in 2013 betaalbaar kunnen stellen van een declaratie over 2012. De regels bij declaraties waren niet voor iedereen helder. Het bestuur heeft op voorstel van de penningmeester nieuwe regels vastgesteld die vanaf 2013 zijn ingegaan.

Onvoorzien: Op deze kostenplaats behoefde niets te worden geboekt.

Internationaal: Deze uitgaven bestaan uit twee delen: de contributie aan de federatie en de declaraties van de kosten van onze vertegenwoordigers. De contributie bedroeg in 2012 € 1800, en de uitgaven aan declaraties € 2974,19. De hoogte van de uitgaven aan internationale activiteiten, tegen de achtergrond van hoeveel geld er als inkomsten staan genoteerd, was aanleiding voor een discussie in de jaarvergadering van oktober 2012. De penningmeester heeft een voorstel gedaan omtrent (sobere) spelregels bij declaratie van buitenlandse reizen. Deze zijn ingegaan vanaf 2013 en komen er grofweg op neer dat de reis- en verblijfkosten van de afgevaardigden van de vereniging naar internationale activiteiten voor 50% worden gedragen door de vereniging.

Diversen en representatie: Op deze post worden met name geschenken geboekt voor sprekers bij de bijeenkomsten. Bij een volgende begroting wordt gekeken of deze post niet kan vervallen, omdat deze deels samenvalt met "vergaderingen" en deels met "onvoorzien".

BALANS

	31 december 2011	31 december 2012
Activa		
betaalrekening	876,64	3.306,54
spaarrekening	34.790,88	29.306,36
nog te ontvangen contributie	60,00	
overige vorderingen		
Totaal activa	35.727,52	32.612,90
Passiva		
eigen vermogen	34.703,92	32.612,90
voornit ontvangen contributie	30,00	
overlopend	417,41	
nog te betalen	576,19	
Totaal passiva	35.727,52	32.612,90

Het tekort over 2012 is zichtbaar in de balanspositie, omdat het eigen vermogen afneemt.

Bevindingen van de kascontrolecommissie

Op 26 maart 2013 heeft de kascontrolecommissie (Cees Bremmer en Willem van de Velden) de kas gecontroleerd en in orde bevonden. De kascontrolecommissie heeft mondeling en via het verslag een aantal adviezen gegeven om de boekhouding beter inzichtelijk te maken en gemakkelijker te controleren. Belangrijk aspect daarvan is het werken met een digitaal kasboek. Deze aanbevelingen zijn welwillend overgenomen.

Van de kascontrolecommissie

De kascontrolecommissie van de Vereniging van Oud-Parlementariërs, bestaande uit de heren Cees Bremmer en Willem van der Velden, heeft op dinsdag 26 maart 2013 het financiële verslag en de daarmee verbonden bescheiden van de Vereniging over het jaar 2012 gecontroleerd.

Onze controle hield in:

- Het controleren van de begin- en eindsaldi van de bank- en spaarrekeningen
- Het controleren van de aansluiting van inkomsten en uitgaven en de mutaties in de bank en spaarrekeningen met de resultatenrekening en de balans

- Het steekproefsgewijs controleren van betalingen voor ontvangen facturen, nota's en kosten declaraties

De commissie verklaart het volgende:

De financiële administratie van de vereniging over 2012 is deugdelijk gevoerd.

De verslaglegging van de financiële mutaties gebeurt op "transactiebasis". De door het bestuur aan de ledenvergadering voorgelegde balans per 31 december 2012 geeft een juist en volledig beeld van de activa en passiva van de vereniging.

De door het bestuur aan de ledenvergadering voorgelegde resultatenrekening over het boekjaar 2012 geeft een juiste en volledige optelling van de inkomsten en uitgaven van de vereniging.

De commissie adviseert de ledenvergadering de jaarrekening over 2012 vast te stellen en het bestuur decharge te verlenen voor het gevoerde financiële beleid over 2012.

Ongevraagd advies.

Om een inzichtelijke steekproefsgewijze controle verder te vergemakkelijken wordt de suggestie gedaan de betaalde nota's en declaraties te markeren met het afschriftnummer en blz.-nummer van het betreffende bankafschrift.

Cees Bremmer

Willem van der Velden

Begroting VOP 2014

(alle bedragen in euro's)	Begr 2012	Rek 2012	Begr 2013	Verw 2013	Begr 2014
Inkomsten:					
Contributies	10.200	9.390	11.000	9.200	10.700
Rentebaten	520	515	500	400	400
Diversen		60			
Totaal inkomsten	10.720	9.965	11.500	9.600	11.100
Uitgaven:					
Vergaderingen	3.000	5.130	3.000	3.000	3.000
Bestuurskosten	2.720	1.945	2.800	2.500	2.500
Diversen en representatie	800	563	800	600	600
Internationaal	3.000	4.774	4.000	3.000	3.500
Secretariaat/website	600	608	400	300	750
Onvoorzien	600	0	500	1.000	750
Totaal uitgaven	10.720	13.020	11.500	10.400	11.100
Resultaat	0	- 3.055	0	- 800	0

Toelichting

Het ledental van de vereniging stabiliseert zich. Vooral nog is het niet gelukt de groep senatoren onder één dak te krijgen met de oud-Leden van Tweede Kamer en Europees Parlement. De komst van nieuwe leden compenseert net aan het jaarlijkse verlies als gevolg van overlijden en opzeggen.

De uitgaven vertonen over het algemeen weinig verandering, al kon de post "internationaal" door de nieuwe, sobere declaratieregels wat lager worden begroot. Omdat de verwachting bestaat dat, mede ter wille van ledenbehoud en ledenwerving, de vereniging een website introduceert, zijn daarvoor uitgaven begroot. De investering in de website ligt grotendeels in 2013 en zal drukken op de post onvoorzien. De exploitatie daarna wordt geboekt op de post secretariaat/website.

Het bestuur wil graag een sluitende begroting presenteren. Na jarenlang de contributie op € 30,- gehouden te hebben, stelt het bestuur thans voor om de contributie te verhogen naar € 35,-.

Arie de Jong, penningmeester
Leiden, 11 september 2013

Verslag bijeenkomst Bureau FP-AP in Andorra (o.a.)

*Mechtild de Jong,
internationaal se-
cretaris*

Op 14 juni kwam het bureau van de FP-AP (European Association of Former Parliamentarians-Association européenne des Anciens Parlementaires) bijeen in Andorra. Doel van de bijeenkomst was, om thema en locatie te bepalen en de rapporteur aan te wijzen voor het colloquium in 2014. Bovendien was de follow-up van het colloquium in Malta onderwerp van overleg.

Voor het thema waren voorstellen ingediend door een aantal landen, waarbij besloten werd tot een her-groepering van de themavoorstellen: "Hoe kan het democratische tekort van de Europese Unie worden overwonnen" en "Democratie onder druk van de mondialisering". Dit voorstel werd aangenomen, waarna het thema voor het colloquium als volgt werd geformuleerd:

"Uitdagingen voor de democratie in een periode van mondialisering - Hoe kunnen democratische instituten en bevolkingsparticipatie versterkt worden?" M. Fourré uit Frankrijk zal als rapporteur optreden.

VOP-leden die willen meedenken bij de voorbereiding van de Nederlandse inbreng voor dit onderwerp worden uitgenodigd zich aan te melden bij de internationaal secretaris.

De follow-up van Malta m.b.t de gevolgen van de Arabische lente voor de democratische ontwikkeling in de Zuidelijke landen van het Middellandse Zeegebied laat zien dat een aantal landen het stuk vertaald hebben en hebben toegezonden aan universiteiten en diplomatieke diensten. Met name in Duitsland heeft dat geleid tot een goede discussie met diplomaten uit de Midden-Oostenregio. In Portugal was het onder meer toegezonden aan de Universiteiten en aan de Portugese taalgemeenschap, die het heeft toegestuurd aan de

leden van deze gemeenschap en aan Brazilië. Het aanbod van de FP-AP om voormalige parlementariërs behulpzaam te laten zijn als waarnemers in die gebieden heeft nog niet tot een verzoek geleid. Wel hebben de oud-Europarlementariërs een bezoek gebracht aan Tunesië om daar de nieuwe situatie te bespreken.

Tijdens de middagbijeenkomst werd informatie gegeven over het ontstaan van Andorra, het al 1200 jaar oude niet-aanvalsverdrag tussen Frankrijk en Spanje en het ontstaan van het eerste democratisch gekozen parlement in Europa. Tevens werden de huidige financiële ontwikkeling en de problemen daarbij uit de doeken gedaan.

Als voorzitter van de FP-AP heb ik daarnaast in april een conferentie bijgewoond in Polen over mensenrechten en democratie, waarbij ik over de rol van de FP-AP in dezen een lezing heb gehouden. Tevens hadden de oud-parlementariërs mij uitgenodigd op hun jaarvergadering om een toelichting te geven op de wachtgeldregelingen en pensioenen in de diverse Europese landen. Met betrekking tot dit onderwerp heeft de FP-AP een onderzoek gedaan. De nieuwe democratieën in Oost-Europa hebben grote behoefte aan contacten met het westen in dezen.

Tenslotte heb ik in juni de jaarvergadering van de Vereniging van oud-Europarlementariërs in Brussel bijgewoond.

De meeste informatie staat ook te lezen op de website van de FP-AP [zie: <http://www.fp-ap.org>].

Overleden

In de afgelopen periode zijn ons twee oud-parlementariërs overleden.

Sef Imkamp, 2 juli 2013 overleden op 88-jarige leeftijd.

Hij was lid van de Tweede Kamer voor D66 in de jaren van 1967-1972 en 1973-1977 en behoorde daarmee tot de eerste parlementariërs van zijn partij. Imkamp was studiegenoot van Hans van Mierlo.

Annie Krouwel-Vlam, 5 september 2013 overleden op 85-jarige leeftijd.

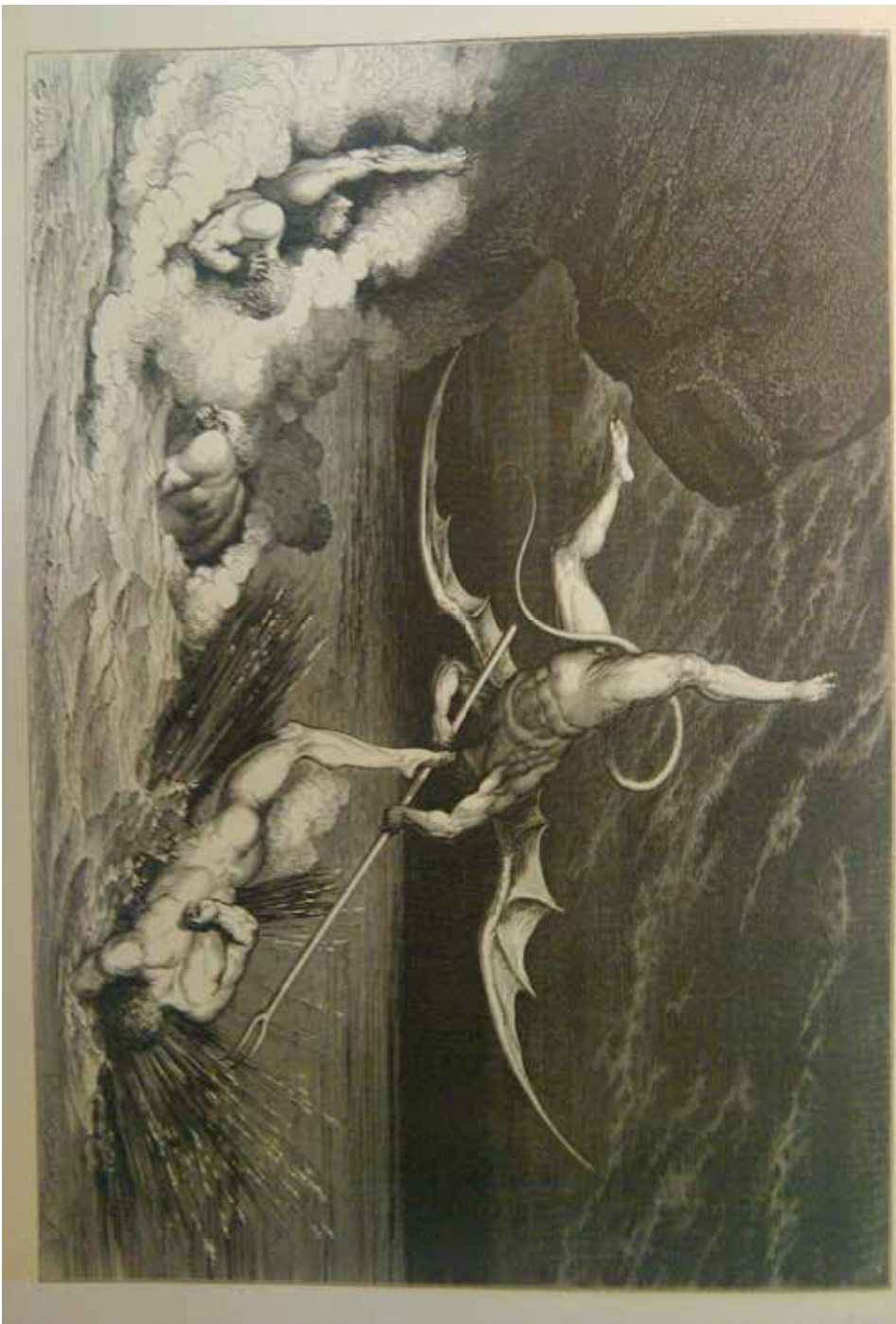
Zij was tweeënhalf jaar Tweede Kamerlid voor de PvdA van 1977-1979 en bijna zeven jaar lid van het Europees Parlement van 1977-1984. Later was zij o.a. voorzitter van de Stichting '40-'45.

Prins Willem Frederik landt te Scheveningen (1813)

Inhuldiging te Brussel van Willem I als koning der Nederlanden (1815)

50
Prent van Gustave Doré
...Hij kwam gevlogen, en schreeuwde:
"Ik heb hem beet!" DE HEL, Z. XXII, 125